

Załącznik nr 1 do uchwały
Nr XXV/274/2022 Rady Gminy
Bargłów Kościelny
z dnia 29 grudnia 2022 r.

**STRATEGIA
ROZWOJU GMINY
BARGŁÓW
KOŚCIELNY
DO ROKU 2030**

PROJEKT

Wersja 1.0

Bargłów Kościelny, 2022

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	5
Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność..	5
Ludność i procesy demograficzne	11
Gospodarka i rynek pracy.....	16
Środowisko naturalne i infrastruktura	19
Infrastruktura techniczna	20
Kultura i dziedzictwo kulturowe.....	26
Turystyka	27
Oświata i wychowanie.....	30
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	31
Ochrona zdrowia i polityka społeczna.....	32
Finanse samorządowe	34
Wyniki badania ankietowego	40
Analiza SWOT	42
Strategiczne cele rozwoju społeczno-gospodarczego	47
Kluczowe wymiary rozwoju Gminy	48
Uwarunkowania zewnętrzne i obszary strategicznej interwencji określone w dokumentach strategicznych szczebla krajowego, regionalnego, powiatowego wraz z zakresem działań.....	52
Uwarunkowania zewnętrzne realizacji strategii	52
Obszary Strategicznej Interwencji	54
System realizacji strategii	62
Monitorowanie i ewaluacja strategii.....	64
Spis rysunków	66
Spis tabel	67
Spis wykresów	68

WPROWADZENIE

Niniejsza Strategia Rozwoju Gminy Bargłów Kościelny do roku 2030 powstała jako aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Bargłów Kościelny na lata 2015-2020. Opracowanie tej aktualizacji podyktowane jest przede wszystkim zmianami jakie dokonały się w sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, regionu podlaskiego oraz Polski. Ważną przesłanką jest także rozpoczęcie nowego okresu programowania funduszy strukturalnych na lata 2021-2027. Okresem realizacji Strategii będą objęte lata 2022-2030. Dokument jest kontynuacją Strategii z okresu 2015-2020, a jednocześnie wpisuje się w obecny okres programowania budżetu Unii Europejskiej (lata 2021-2027).

Dokument składa się z głównych elementów:

1. Diagnozy stanu istniejącego, obejmującej komplementarność względem innych dokumentów wyższego szczebla oraz opis obecnej sytuacji gminy.
2. Strategicznego planu rozwoju – określenie misji i wizji gminy oraz obszarów priorytetowych i ich celów, a także kierunków działań na rzecz rozwoju gminy.

Niniejsza Strategia stanowi dokument bazowy dla opracowania innych dokumentów niezbędnych w procesie aplikowania po fundusze strukturalne Unii Europejskiej.

Przyjęta metodyka procesu weryfikacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Bargłów Kościelny do roku 2030 oparta została na partnersko-eksperckim modelu budowy planów strategicznych, w pełni oddającym oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji wspomagających rozwój samorządów w Polsce. Władze Gminy uznały, że proces planowania długofalowego rozwoju gminy powinien być wspierany zarówno przez konsultantów zewnętrznych, jak również przez społeczność lokalną. Wspólne było zatem przekonanie, iż do prac nad aktualizacją strategii należy zaangażować także środowisko lokalne. Wybrano metodę konsultacji społecznych. Prowadzono również działania polegające na współpracy z Radą Gminy oraz zbieraniu wniosków od mieszkańców.

Prace podzielone były na cztery główne etapy:

1. Faza wstępna, obejmująca podjęcie decyzji o rozpoczęciu prac nad aktualizacją Strategii.
2. Diagnoza, która polegała na gromadzeniu aktualnych informacji o gminie i stworzeniu opisu sytuacji bieżącej. Diagnoza stanowiła podstawę dla dalszych prac nad Strategią. Zgromadzone informacje pozwoliły na opracowanie uwarunkowań rozwojowych.
3. Określona została struktura celów strategicznych i celów operacyjnych oraz przyporządkowane do nich zostały kierunki działań.
4. Upublicznienie projektu Strategii, czyli etap obejmujący konsultacje społeczne. Po konsultacjach, dokument został przeredagowany i uzupełniony na bazie uzyskanych informacji zwrotnych. Ostatnim etapem prac było przekazanie gotowego dokumentu do zatwierdzenia i uchwalenia przez Radę Gminy.

Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Opracowanie tej części dokumentu oparto o dane i materiały dostępne w:

- GUS. Bank Danych Lokalnych,
- GUS. Statystyczne Vademecum Samorządowca,
- GUS. Portal geostatyczny,
- GIS Podlasia. Portal mapowy,
- Oficjalna strona internetowa gminy: <https://ugbarglow.wrotapodlasia.pl/>,
- dokumenty gminne, w tym: „Raport o stanie gminy Bargłów Kościelny za 2021 rok”, „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bargłów Kościelny na lata 2021-2025 z perspektywą do 2027 r. wraz z prognozą oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Bargłów Kościelny na lata 2021 - 2025 z perspektywą do 2027 r.”, „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bargłów Kościelny na lata 2021-2030”, „Strategia rozwoju gminy Bargłów Kościelny na lata 2015-2020”.

Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

Bargłów Kościelny – gmina wiejska w województwie podlaskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie suwalskim. Siedzibą gminy jest wieś Bargłów Kościelny.

Bargłów Kościelny (gmina wiejska)

- Województwo: podlaskie
- Powiat: augustowski
- Siedziba gminy: Bargłów Kościelny, ul. Augustowska 47
- Kod: 16-320
- Sąsiednie gminy: Augustów, Goniądz, Kalinowo, Rajgród, Sztabin

- Powierzchnia w km2: 188
- Liczba miejscowości: 35
- Liczba sołectw: 30

Rysunek 1. Położenie gminy na schemacie konturowym Polski

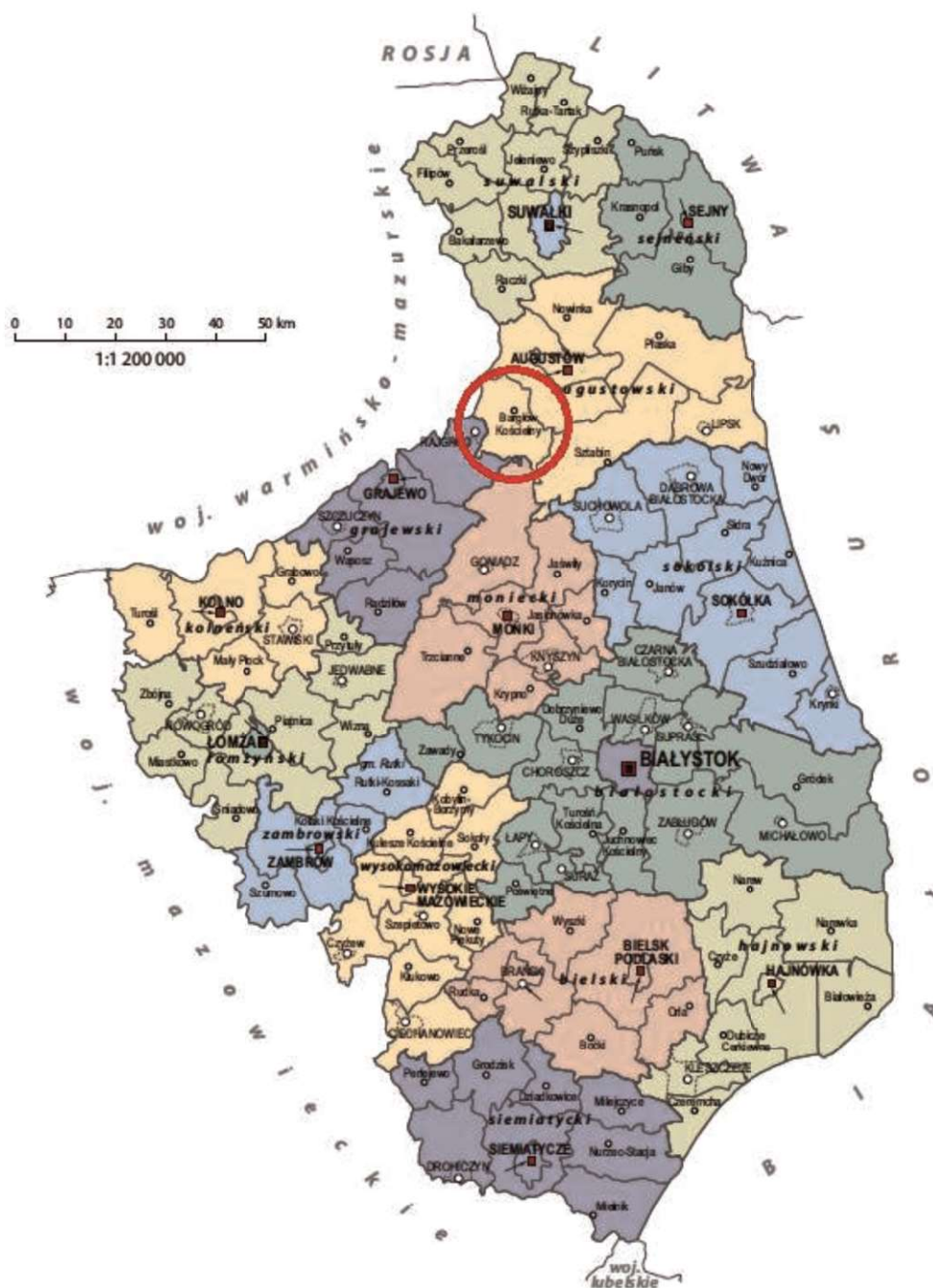
Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Bargłów Kościelny jest jedną z gmin wiejskich województwa podlaskiego, znajdującą się w powiecie augustowskim. Umieszczenie gminy na obszarze województwa podlaskiego i w jego otoczeniu przestrzennym (granice powiatów, województw i państw) obrazuje poniższa mapa.

Niewątpliwie determinantem rozwoju przestrzennego i kluczowym elementem układu komunikacyjnego gminy jest droga nr 61 o klasie drogi krajowej (najwyższa kategoria dróg publicznych, umożliwiających płynny krajowy i międzynarodowy transport kołowy między dużymi miastami oraz ogólnodostępnymi przejściami granicznymi, rekomendowanych zwłaszcza dla ruchu długodystansowego i tranzytowego). Trasa nr 61 biegnie na obszarze

województw mazowieckiego i podlaskiego. Łączy ona Warszawę (przez Różan, Ostrołękę, Łomżę, Szczuczyn, Grajewo) z Augustowem (i dalej – granicą państwa), równoległe z drogą ekspresową S8.

Rysunek 2. Położenie gminy Bargłów Kościelny w województwie podlaskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GIS.

Odległość drogowa (wg. Google maps) między Bargłowem Kościelnym a:

- Augustowem wynosi 13 km,
- Grajewem – 29 km,
- Ełkiem – 35 km,
- Suwałkami – 45 km,
- Łomżą – 95 km,
- Białymstokiem – 97 km,
- Olsztynem – 189 km,
- Wilnem (Litwa) – 227 km,
- Warszawą – 249 km.

Niewątpliwie duże znaczenie dla rozwoju gminy ma także bliskość granicy Państwa. Gmina Bargłów Kościelny leży w odległości 53 km od przejścia granicznego z Republiką Litewską w Ogrodnikach i 84 km od przejścia z Republiką Białorusi w Kuźnicy.

Najbliższe lotnisko międzynarodowe od Bargłowa Kościelnego znajduje się w Olsztynie (Port Lotniczy Olsztyn - Mazury, Szymany) – 155 km oraz w Kownie na Litwie w odległości 191 km. Gminy nie przecinają linie kolejowe. Niewątpliwie brak komunikacji kolejowej (w tym w szczególności ruchu towarowego) negatywnie wpływa na rozwój gminy.

Przez gminę przebiegają dalekobieżne i regionalne linie autobusowe. Transport komunikacji publicznej jest obsługiwany przez pojazdy dowożące pasażerów m.in. do/z Augustowa, Grajewa, Suwałk.

Gmina Bargłów Kościelny ma charakter rolniczy.
--

Jej całkowita powierzchnia wynosi 18 757 ha, z tego:

- na lasy przypada 2 520,03 ha (lesistość 13,4%),
- użytki rolne ogółem zajmują 13 776 ha (73,5% powierzchni),
- pozostałe: 2 640, 97 ha.

Poniżej mapa pogładowa gminy Bargłów Kościelny.

Rysunek 3. Mapa poglądowa gminy Bargłów Kościelny

Źródło: strona internetowa gminy.

Około 6% powierzchni gminy zajmują wody powierzchniowe, z czego 5,8% to jeziora. Największe z nich to jezioro Dręstwo, położone w południowo – zachodniej części gminy. Drugim co do wielkości jest jezioro Tajno. Południowa część gminy to Dolina Rzeki Biebrza. Przez gminę płynie również rzeka Netta. Największy odsetek lasów występuje w okolicach Kukowa, Solistówki i Tajenka.

Na terenie Gminy położona jest część unikatowego na skalę Europy Biebrzańskiego Parku Narodowego, który słynie z naturalnych obszarów bagiennych. Dzięki swej niepowtarzalności

jest schronieniem dla wielu gatunków zwierząt i roślin. Także część Gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Rajgrodzkiego.

Gmina obejmuje swym zasięgiem 35 miejscowości, które są podzielone na 30 sołectw.

Tabela 1. Wykaz sołectw w Gminie Bargłów Kościelny

Lp.	Nazwa sołectwa	Nazwa wsi (kolonii) wchodzącej w skład sołectwa
1.	Bargłów Kościelny	Bargłów Kościelny
2.	Bargłów Dworny	Bargłów Dworny
3.	Bargłówka	Bargłówka, Kresy
4.	Barszcze	Barszcze
5.	Brzozówka	Brzozówka
6.	Bułkowizna	Bułkowizna
7.	Dreństwo	Dreństwo
8.	Górskie	Górskie
9.	Judziki	Judziki
10.	Kamionka Nowa	Kamionka Nowa
11.	Kamionka Stara	Kamionka Stara
12.	Komorniki	Komorniki
13.	Kroszewo	Kroszewo
14.	Kroszówka	Kroszówka
15.	Kukowo	Kukowo
16.	Łabętnik	Łabętnik
17.	Nowiny Bargłowskie	Nowiny Bargłowskie
18.	Pieńki	Piekutowo, Lipowo, Nowiny Stare, Sosnowo
19.	Pomiany	Pomiany
20.	Popowo	Popowo
21.	Pruska	Pruska
22.	Reszki	Reszki
23.	Rumiejki	Rumiejki
24.	Solistówka	Solistówka, Tobyłka
25.	Tajenko	Tajenko
26.	Tajno Łanowe	Tajno Łanowe
27.	Tajno Podjeziorne	Tajno Podjeziorne
28.	Tajno Stare	Tajno Stare
29.	Wólka Karwowska	Wólka Karwowska
30.	Żrobki	Żrobki

Źródło: strona internetowa gminy.

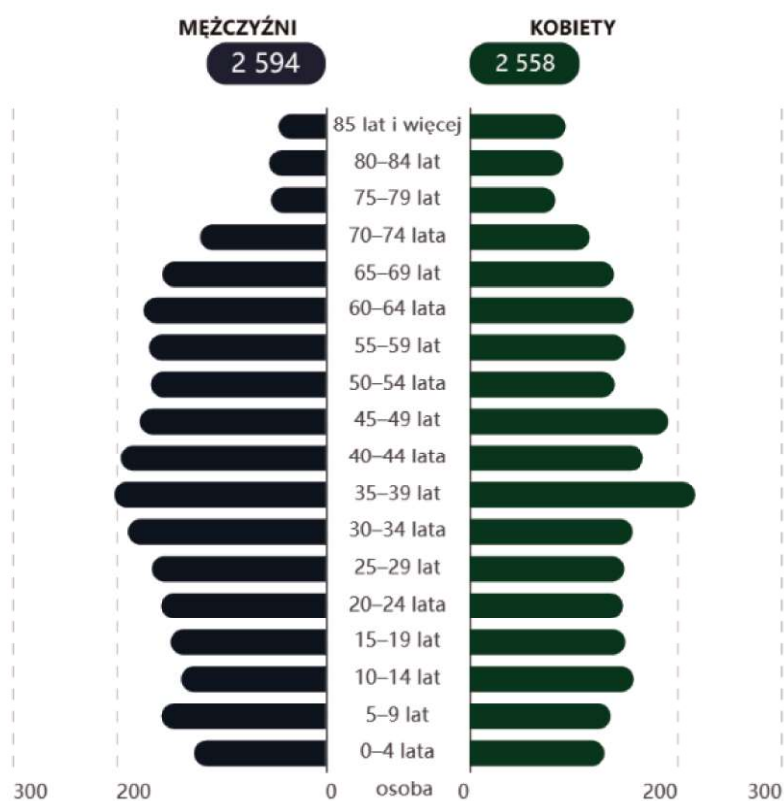
Ludność i procesy demograficzne

Jednym z podstawowych i najważniejszych uwarunkowań rozwoju gminy jest sytuacja demograficzna, tendencje przekształceń w liczbie ludności i jej strukturze.

Na koniec 2020 roku wg GUS gminę zamieszkiwało 5 152 osób, z czego 2 558 to kobiety.

Piramidę wieku mieszkańców gminy przedstawia wykres 1.

Wykres 1. Ludność gminy Bargłów Kościelny w 2020 r. według płci i wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Mieszkańcy gminy stanowili 9,2% mieszkańców powiatu augustowskiego oraz około 0,44% mieszkańców województwa podlaskiego.

Porównanie gminy na tle powiatu augustowskiego i województwa podlaskiego wg. GUS na koniec 2019 roku prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Gmina wiejska Bargłów Kościelny na tle gmin powiatu i województwa w 2019 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Lokata gminy w powiecie		Lokata gminy w województwie																					
	1	10	2		3		4		5		6		7		8		9		10					
	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn ^a	Saldo migracji na 1000 ludności		Dochody własne budżetu gminy ^b		Środki w dochodach budżetu gminy na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych ^b		Wydatki budżetu gminy ^b		Dzieci w przedszkolach na 100 miejsc ^a		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w zasobach mieszkaniowych		Odsetek ludności korzystającej z instalacji			Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności						
															wodociągowej	kanalizacyjnej	gazowej							
BARGŁÓW KOŚCIELNY (GM.WIEJSKA)	2	54	6	78	6	102	4	92	4	91	5	88	-	-	3	45	3	53	6	95	4	36	7	109
AUGUSTÓW (GM.MIEJSKA)	1	12	7	113	2	40	2	19	5	92	3	56	2	50	7	103	1	40	1	7	1	28	1	15
AUGUSTÓW (GM.WIEJSKA)	4	75	3	22	4	44	5	100	1	34	2	29	-	-	1	17	5	92	5	83	2	30	4	80
LIPSK (GM.MIEJSKO-WIEJSKA)	3	63	5	65	7	107	6	105	3	66	4	86	1	5	6	83	6	98	3	41	4	36	6	101
NOWINKA (GM.WIEJSKA)	5	104	3	22	1	5	3	71	7	112	6	102	-	-	2	26	4	90	2	25	4	36	3	31
PLASKA (GM.WIEJSKA)	7	118	2	12	5	64	1	17	2	51	1	8	-	-	5	73	2	45	7	103	2	30	2	20
SZTABIN (GM.WIEJSKA)	5	104	1	6	3	43	7	106	6	110	7	111	-	-	4	71	7	109	4	82	4	36	5	88

Bank Danych Lokalnych
bdl.stat.gov.pl

a Najmniejsza wartość została oznaczona jako lokata 1, natomiast największa – jako ostatnia lokata spośród zestawionych jednostek.
b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

W latach 2016-2020 można zaobserwować spadek liczby mieszkańców gminy. W tym okresie ubytek mieszkańców wyniósł 510 osób (ubytek ten wyniósł 9%).

Tabela 3. Gmina Bargłów - wybrane dane statystyczne

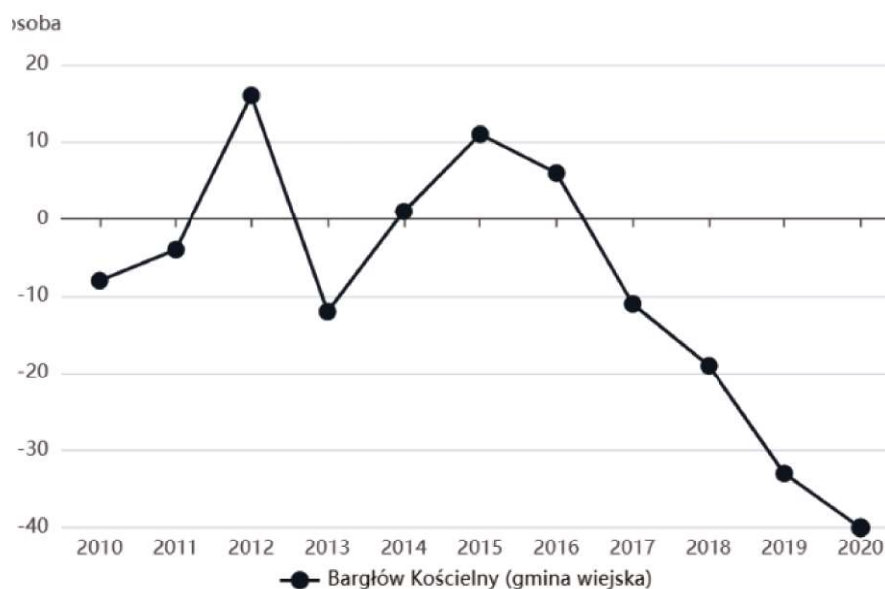
Wskaźniki	Wybrane dane statystyczne						Powiat augustowski 2020
	2016	2017	2018	2019	2020		
Ludność [osoba]	5 662	5 631	5 571	5 496	5 152		55 927
Gęstość zaludnienia [osoba/km ²]	30	30	30	29	27		34
Kobiety na 100 mężczyzn [osoba]	99	100	100	101	99		105
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym [osoba]	64,0	63,6	64,0	63,4	69,6		66,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

W 2020 roku Gmina Bargłów Kościelny cechowała się dość niskim wskaźnikiem gęstości zaludnienia, wynoszącym 27 osoby na 1 km², w porównaniu do wartości wskaźnika powiatu augustowskiego (34 osoby na 1 km²). Ponadto wskaźnik ten dla gminy cechuje się spadkiem począwszy od 2018 roku i tendencja ta się utrzymuje.

Niekorzystanie w gminie prezentuje się także przyrost naturalny, który od roku 2017 stale się obniża i osiąga wartości poniżej 0, co zaprezentowano na poniższym wykresie.

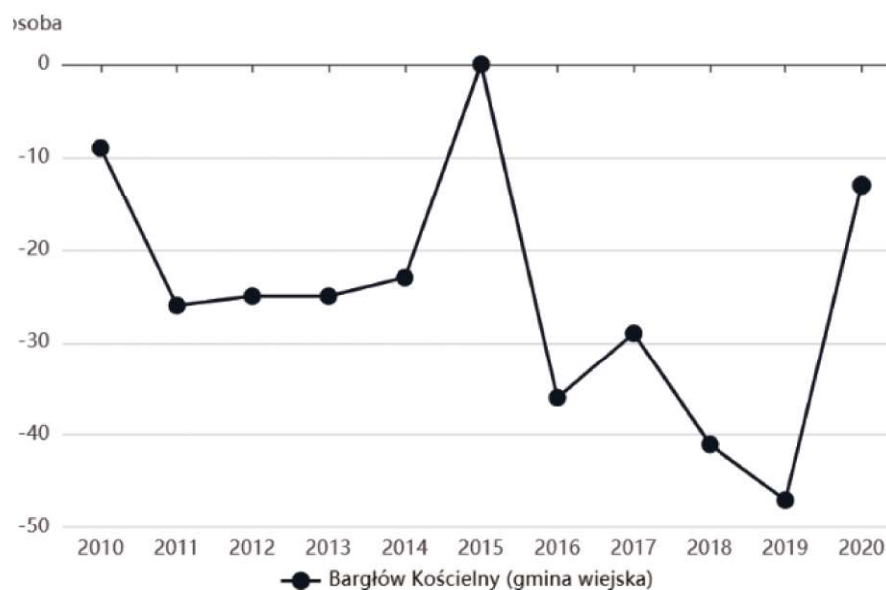
Wykres 2. Przyrost naturalny w gminie Bargłów Kościelny w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Niekorzystny dla gminy jest również wskaźnik salda migracji, który obrazuje tendencję odpływu ludności z terenu gminy. Do powodów wyjazdów zaliczyć można m.in. poszukiwanie lepiej płatnej pracy, chęć kontynuacji nauki na poziomie średnim i wyższym, poszukiwanie lepszych warunków mieszkaniowych, sprawy rodzinne, itp.

Wykres 3. Saldo migracji w gminie Bargłów Kościelny w latach 2010-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Podsumowując można stwierdzić, iż oprócz zarejestrowanych zmian ilościowych wśród ludności gminy istotną rolę odgrywają również zmiany struktury demograficznej ludności. Oprócz spadku liczby ludności na terenie gminy zaobserwować można również zmianę struktury demograficznej. Gmina, podobnie jak znaczna część gmin na terenie Polski boryka się z tzw. starzeniem społeczeństwa, co można zaobserwować poprzez rosnący udział w strukturze demograficznej osób w wieku poprodukcyjnym oraz malejący udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Ostatnim istotnym wskaźnikiem w aspekcie demograficznym jest prognoza demograficzna gmin GUS, która wskazuje, iż do roku 2030 liczba ludności w gminie będzie stale spadać, a jej wartość zmniejszy się w porównaniu do 2020 roku o 6%. Tendencje obrazują poniższe tabele.

Tabela 4. Struktura demograficzna gminy Bargłów Kościelny wraz z prognozą

STRUKTURA LUDNOŚCI (w %)		
	2020	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjny	19,0	17,0
produkcyjny	60,0	59,3
poprodukcyjny	21,0	23,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Podobnie niekorzystnie wygląda prognozowany przez GUS współczynnik obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym, który dla roku 2030 znacznie się powiększył w stosunku do bazowego 2020.

Tabela 5. Obciążenie demograficzne gminy Bargłów Kościelny wraz z prognozą

OBCIĄŻENIE	2020	2030
	Ogółem	Ogółem
przedprodukcyjnym	32	29
poprodukcyjnym	35	40
nieprodukcyjnym	67	69

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz malejący udział osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym w strukturze demograficznej gminy.

Spadek liczby ludności gminy.

Gospodarka i rynek pracy

Decydujące znaczenie w lokalnej gospodarce odgrywają mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które zapewniają zatrudnienie i dochody mieszkańcom gminy.

Liczbę podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy zobrazowano poniżej.

Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Bargłów Kościelny

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	Powiat augustowski 2020
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON [szt.]	232	234	241	240	242	4 542
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w sektorze rolniczym [szt.]	25	24	21	18	18	241
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w sektorze przemysłowym i budowlanym [szt.]	54	51	55	57	61	980
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w sektorze budowlanym [szt.]	36	33	34	34	36	591
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności [szt.]	410	416	433	437	470	812
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. Ludności [osoba]	332	339	354	357	382	636

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

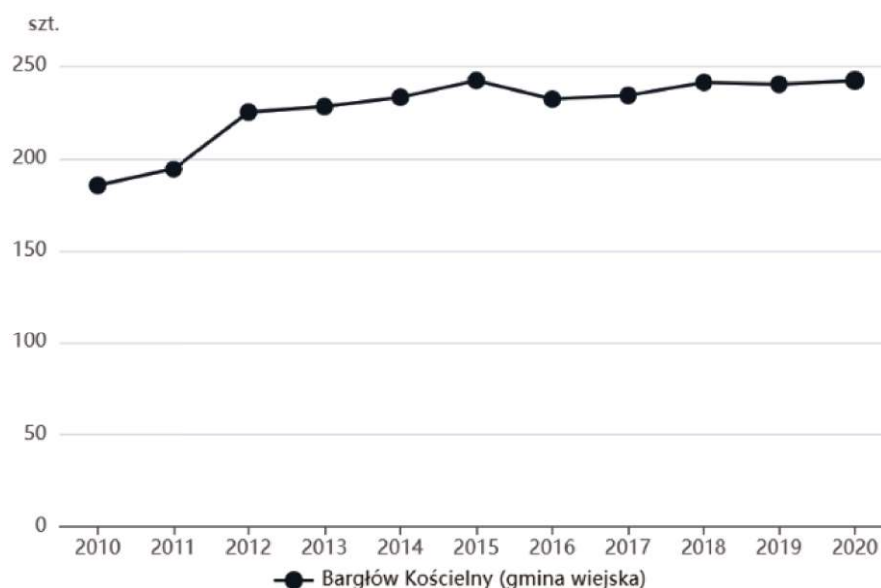
Jak wynika z powyższych danych tendencja ilości przedsiębiorstw i osób prowadzących działalność gospodarczą na przestrzeni 5 wskazanych lat wykazuje niewielkie zmiany, co przedstawiono także na wykresie.

W latach 2020-2022 należy jednak oczekiwać negatywnych odczytów statystycznych, między innymi na skutek pandemii COVID-19.

Poziom wielkości zatrudnienia w gminie warunkują w głównej mierze:

- cechy demograficzne ludności – udział ludności w wieku produkcyjnym, poziom wykształcenia ludności;
- poziom rozwoju gospodarczego obszaru gminy;
- poziom aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym;
- stan zdrowotny ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Bargłów Kościelny w rejestrze REGON w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Gmina Bargłów Kościelny to gmina o charakterze typowo rolniczym. Dominują tu głównie indywidualne gospodarstwa. Większość indywidualnych gospodarstw rolnych, oprócz zasiewów prowadzi też hodowle bydła. Na terenie gminy znajduje się 1054 gospodarstw rolnych. Głównymi gałęziami gospodarki, jakie rozwinęły się w gminie są rolnictwo i leśnictwo oraz towarzysząca im działalność gospodarcza. Przemysłowienie jest bardzo niskie i bazuje na surowcach lokalnych, a przede wszystkim na płodach rolnych i zasobach leśnych. Duże zakłady pracy znajdują się w mieście Augustów i Grajewo.

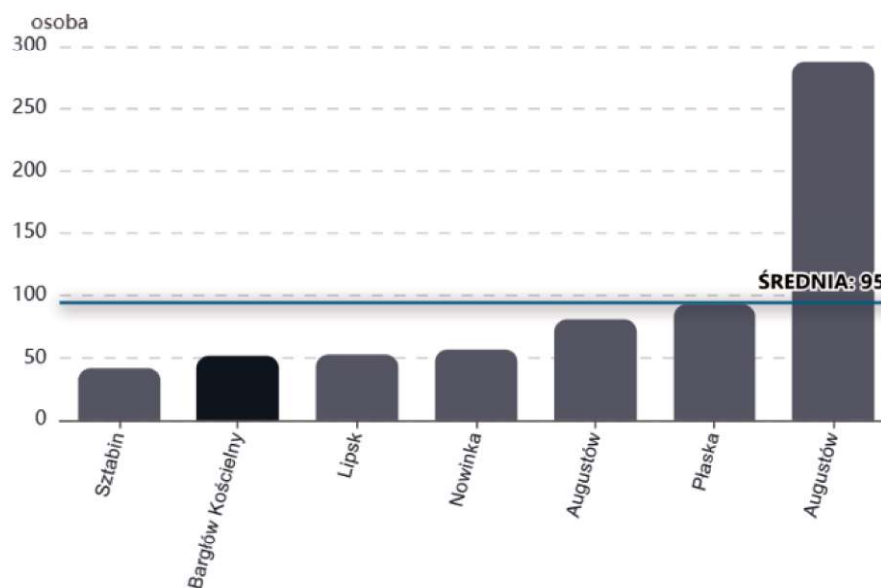
Poza sektorem rolniczymi i publicznym (urząd gminy, szkoły, służba zdrowia) mieszkańcy gminy zajmują się turystyką (lecniczą, sportową, rekreacyjną i agroturystyką), drobnymi usługami dla ludności miejscowej i przyjezdnej. Najważniejsze profile gospodarcze to:

- handel,
- usługi budowlane,
- usługi stolarskie,
- usługi transportowe,

— prace leśne , ścinka drzew.

Niekorzystnie w gminie wygląda wskaźnik pracujących w porównaniu z miejscowościami powiatu, zobrazowany na poniższym wykresie.

Wykres 5. Pracujący na 1000 mieszkańców w gminie Bargłów Kościelny w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Na terenie gminy brak jest dużych zakładów pracy zatrudniających mieszkańców gminy. Jest to główny problem bezrobocia wśród mieszkańców.

Udział bezrobotnych w liczbie ludności mieszkańców gminy wynosił w 2020 roku 6,7%, z czego wskaźnik bezrobocia wśród kobiet był nieco wyższy – 7,5%.

Tabela 7. Charakterystyka rynku pracy na terenie gminy Bargłów Kościelny

Wskaźniki	Rynek pracy					Powiat augustowski 2020
	2016	2017	2018	2019	2020	
Pracujący [osoba]	239	258	239	278	269	10 108
Bezrobotni zarejestrowani [osoba]	247	188	195	198	204	2 318
Bezrobotni zarejestrowani - kobiety [osoba]	117	90	95	103	103	1 086
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	7,2	5,5	5,7	5,9	6,7	6,9
Udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	7,4	5,7	6,0	6,5	7,5	7,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Środowisko naturalne i infrastruktura

Na terenie gminy przeważają powierzchniowo krajobrazy antropogeniczne łąk i pól uprawnych. W dolinie Biebrzy i w sąsiedztwie Kanału Augustowskiego dominują krajobrazy intensywnie użytkowanych łąk i szuwarów.

Fragment obszaru gminy Bargłów Kościelny objęty jest ochroną w formie parku narodowego. Obszar Biebrzańskiego Parku Narodowego zajmuje powierzchnię 246 ha na terenie gminy. W gminie znajduje się sześć pomników przyrody - są to pojedyncze drzewa. Zachodnia i środkowa część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Pojezierza Rajgrodzkiego.

Najcenniejszym obiektem przyrodniczym gminy jest unikatowy na skalę europejską Biebrzański Park Narodowy. Stanowi on jedyny w tej części kontynentu naturalny obszar bagienny. Ponadto obszarem chronionego krajobrazu na terenie gminy jest Pojezierze Rajgrodzkie.

Pomniki przyrody znajdujące się na terenie gminy:

1. Jałowiec pospolity na skarpie nad brzegiem jeziora Kukowo (Kukowo),
2. Jałowiec pospolity na skarpie nad brzegiem jeziora Kukowo (Kukowo),
3. Jesion wyniosły w parku dworskim nad brzegiem jeziora Reszki (Reszki),
4. Jesion wyniosły w parku dworskim nad brzegiem jeziora Reszki (Reszki),

5. Lipa drobnolistna w parku dworskim nad brzegiem jeziora Reszki (Reszki).

Obszary NATURA 2000 na terenie gminy

Dolina Biebrzy PLH200008

Ostoja położona jest na obszarze województwa podlaskiego, gdzie średnia wysokość na tym obszarze wynosi 110 m n.p.m. Obszar jest szczególnie cenny ze względu na walory przyrodnicze jak i ostoję ptasią, na tym terenie, a także torfowiska, bagna, roślinność na brzegach wód.

Ostoja Biebrzańska PLB200006

Obszar obejmuje rozległy fragment Kotliny Biebrzańskiej, od ujścia Sidry po Narew, z dużym udziałem elementów naturalnych: w jednej piątej zabagnienia, w jednej piątej uprawy, w jednej trzeciej łąki i w ponad jednej trzeciej zalesienia (olsy porzeczkowe i torfowcowe, łąg olszowo-jesionowy, bór bagienny, bory i grądy).

Infrastruktura techniczna

Drogi

Główny układ komunikacyjny gminy Bargłów Kościelny tworzą drogi:

- krajowa Nr 61 (Warszawa – Augustów) o długości 13 km na terenie gminy,
- powiatowe - 82 km na terenie gminy,
- gminne - 61 km na terenie gminy,
- drogi pozostałe - 340 km.

Gmina jest właścicielem 61 km dróg na swoim terenie. Stan techniczny dróg gminnych należy ocenić jako średnio-dobry. Gmina od wielu już lat inwestuje w rozwój własnej infrastruktury drogowej dbając o jej jakość i stan techniczny. Jednak wiele dróg wymaga jeszcze modernizacji nawierzchni, a w niektórych przypadkach wzmocnienia podbudowy. Drogi wewnętrzne w

zdecydowanej większości stanowią drogi gruntowe, pełniące funkcje dojazdową do pól i obszarów leśnych.

Sieć energetyczna

Zaopatrzenie w energię elektryczną gminy Bargłów Kościelny opiera się na systemie sieci 15 kV. Główne ciągi liniowe zasilające to:

- Pomiany
- Netta
- Prawdziski.

W gminie zlokalizowanych jest ponad 100 stacji transformatorowych.

Łączna moc zainstalowanych transformatorów wynosi 5 809 kVA.

Gazownictwo i ciepłownictwo

W gminie Bargłów Kościelny zaopatrzenie w ciepło na potrzeby grzewcze i ciepłej wody jest realizowane w sposób indywidualny przez mieszkańców gminy. Niewielkie zapotrzebowanie na ciepło w obiektach publicznych, rozproszenie zabudowy i małe jednostkowe zapotrzebowanie ciepła wynikające z charakteru zabudowy nie sprzyjają tworzeniu scentralizowanej gospodarki cieplnej. Nieliczne działania modernizacyjne dotyczą źródeł ciepła m.in. wymiany kotłów węglowych. Brak na terenie gminy sieci gazowej uniemożliwia wykorzystanie tego medium w produkcji ciepła.

W Gminie Bargłów Kościelny brak jest systemu zaopatrzenia w gaz sieciowy. Pewna liczba gospodarstw korzysta z gazu płynnego, zaopatrując się indywidualnie w funkcjonujących w gminie punktach sprzedaży gazu płynnego.

Energia ze źródeł odnawialnych

Jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju przynoszących efekty ekologiczno - energetyczne jest racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

Odnawialne źródła energii tj.: biomasa, energia wodna, energia geotermalna, energia wiatru, energia promieniowania słonecznego mogą stanowić istotny udział w bilansie energetycznym gminy.

Mogą zapewnić racjonalne bezpieczeństwo i niezależność oraz przyczynić się do poprawy zaopatrzenia w energię na terenach o słabo rozwiniętej sieci energetycznej.

Największe możliwości na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w gminie ma biomasa. Źródłem biomasy jest przede wszystkim drewno opałowe z lasów, słoma, trzcina oraz inne materiały pochodzenia roślinnego.

Zaopatrzenie w wodę

Zwodociągowane są wszystkie wsie, które zaopatrywane są w wodę ze stacji wodociągowej: w Bargłowie Kościelnym o wydajności 530 m³/d, w Pomianach o wydajności 397 m³/d i w Tajnie Starym o wydajności 397 m³/d.

Z systemu wodociągowego korzysta około 97% ogólnej liczby mieszkańców.
--

Gospodarka ściekowa i odpadowa

Wskaźniki dotyczące oczyszczania ścieków i odpadów komunalnych prezentuje tabela 8.

Na terenie gminy funkcjonuje gminna oczyszczalnia ścieków. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów. Całkowita długość sieci kanalizacyjnej wynosi 12,8 km. Przepustowość oczyszczalni wynosi 200 m³/dobę. Do odwadniania osadów nadmiernych stosowana jest prasa filtracyjna komorowa.

Mieszkańcy gminy, którzy nie mają dostępu do zbiorczej sieci kanalizacyjnej, korzystają ze szczelnych zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków. Znaczną część inwestycji budowy przydomowych oczyszczalni ścieków zrealizowano ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Tabela 8. Gospodarka ściekowa i odpadowa gminy Bargłów Kościelny

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020	Powiat augustowski 2020
Oczyszczalnie ścieków [szt.]	1	1	1	1	1	6
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [osoba]	720	725	727	730	692	34 471
Nieczystości ciekłe bytowe odebrane (w ciągu roku) [m ³]	.	.	703,9	1 173,7	1 178,5	17 111,9
Zbiorniki bezodpływowe [szt.]	632	634	627	622	649	3 239
Oczyszczalnie przydomowe [szt.]	229	263	260	230	268	2 128
Odpady komunalne zebrane (w ciągu roku) [t]	.	771,35	855,83	895,22	732,46	14 862,59
Odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych (w ciągu roku) [t]	.	629,86	680,44	701,59	616,62	12 741,93

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Biorąc pod uwagę całą gospodarkę wodno-ściekową w gminie Bargłów Kościelny należy zauważyć, iż istnieje dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania, a stanem skanalizowania gminy, chociaż dysproporcja ta jest coraz mniejsza ze względu na rozbudowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

System zorganizowanego wywozu odpadów komunalnych stałych funkcjonuje od 1998 r.

Wywozem objętych jest 100% mieszkańców gminy.

Mienie komunalne

Majątek Gminy Bargłów Kościelny wg stanu na dzień 31.12.2021 wynosi 74.069.995 zł.

Stan mienia komunalnego:

a) wodociągi

— długość wodociągów w gminie wynosi 224 km.

Gmina posiada mienie związane z liniami wodociągowymi w postaci 3 stacji uzdatniania wody: w Tajnie Starym, w Pomianach, w Bargłowie Kościelnym;

b) kanalizacja

— długość linii kanalizacyjnej w gminie wynosi 9,5 km.

Gmina posiada Gminną Oczyszczalnię Ścieków, która oczyszcza ścieki z domów Bargłowa Kościelnego, i częściowo Bargłowa Dwornego oraz dowożone z terenu Gminy Bargłów Kościelny transportem Gminy.

Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej w gminie wynosi 88,7% (powiat - 85,7%). Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej w gminie wynosi 11,4% (powiat - 58,5%). Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej w gminie wynosi 0% (powiat - 0,3%).

Tabela 9. Mienie komunalne w gminie Bargłów Kościelny

RODZAJ MIENIA	WŁASNOŚĆ	JEDN. SZT.	ILOŚĆ			WARTOŚĆ INWENTARYZACYJNA (w zł)		
			2020r.	2021r.	zmiany	2020r.	2021r.	zmiany
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
0. Grunty	wł.	ha	224,38 13	239,05 75	+14,6762	1.648.994	1.916.806	+267.812
0. Grunty w użytkowaniu wieczystym	wł.	ha	0,7904	0,7904	-	141.471	141.471	-
1. Budynki i lokale	wł.	szt.	66	64	-3 +1	8.338.599	9.493.845	-70.215
2. Obiekty inż. lądowej i wodnej	wł.	-	-	-	-	52.412.567	55.902.488	-45.711
3. Kotły i maszyny energetyczne	wł.	szt.	4	4	-	373.311	373.311	-
4. Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania	wł.	szt.	35	35	-	243.000	243.000	-

5. Specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty	wł.	szt.	9	8	-1	203.520	142.908	-60.6
6. Urządzenia techniczne	wł.	szt.	452	452	-	4.595.35 5	4.595.355	
7. Środki transportu	wł.	szt.	18	18	-1 +1	765.350	883.389	-11.9 +130.0
8. Narzędzia, przyrządy, ruchom. i wyposaż.	wł.	szt.	24	24	-	260.422	260.422	
Środki trwałe	x	X	x	x	x	68.982.589	73.952.995	-188.5
								+5.158.
Długoterminowe aktywa finansowe	x	x	x	x	x	87.000	117.000	+30.0
Ogółem	x	x	x	x	x	69.069.589	74.069.995	-188.5 +5.188.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Mieszkania

W roku 2020 na terenie Gminy Bargłów Kościelny znajdowało się ogółem 1 422 mieszkań. Zasoby mieszkaniowe (mieszkania ogółem) w gminie z roku na rok stopniowo wzrastają. Prezentuje to poniższa tabela.

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe gminy Bargłów Kościelny

Wskaźniki	Mieszkania					Powiat augustowski 2020
	2016	2017	2018	2019	2020	
Mieszkania oddane do użytkowania - ogółem [szt.]	5	14	14	2	9	147
Mieszkania oddane do użytkowania - indywidualne [szt.]	5	14	14	2	9	147
Mieszkania oddane do użytkowania - przeznaczone na sprzedaż lub wynajem [szt.]
Zasoby mieszkaniowe - mieszkania ogółem [szt.]	1 394	1 407	1 414	1 415	1 422	20 450
Zasoby mieszkaniowe - przeciętna powierzchnia użytkowa [m ²]	95,4	95,9	96,0	96,1	96,4	81,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Socjalny zasób mieszkaniowy gminy Bargłów Kościelny wynosi 29 lokali w 9 budynkach, z czego 11 lokali mieszkaniowych i 18 lokali socjalnych. Lokale znajdują się w miejscowościach: Tajno Stare 1 lokal mieszkalny, Kroszewo 3 lokale mieszkalne, Tobyłka 3 lokale mieszkalne, Pruska 3 lokale mieszkalne, Łabętnik 1 lokal mieszkalny, Bargłówka 3 lokale socjalne, Kamionka Stara 6 lokali socjalnych Tobyłka 6 lokali socjalnych, Brzozówka 3 lokale socjalne. Zagadnienia związane z gospodarowaniem regulowane są uchwałą Rady Gminy Bargłów Kościelny nr XVIII/183/2017 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 23 listopada 2017 w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2017-2022. Wysokość czynszu za lokale ustalona jest zarządzeniem Wójta Gminy Bargłów Kościelny nr 303/2017 z dnia 2 grudnia 2017 r w sprawie ustalenia czynszu za wynajem lokali mieszkalnych stanowiących zasób mieszkaniowy gminy.

Kultura i dziedzictwo kulturowe

Oprócz walorów przyrodniczo-rekreacyjnych na terenie Gminy znajdują się również obiekty, które stanowią potencjał w kontekście turystyki kulturowej.

Tabela 11. Zabytki nieruchome na terenie gminy Bargłów Kościelny

Lp.	Wpis do rejestru		Miejscowość	Obiekt	Adres
	numer	data			
1	2	3	4	5	6
1	512	1.07.1986	Bargłów Kościelny	Zespół kościoła parafialnego p.w. Podwyższenia Krzyża - kościół - 4 kapliczki - brama główna	Bargłów Kościelny ul. Augustowska 26

				- brama boczna - plebania	
2	482	15.05.1986	Bargłów Kościelny	Cmentarz parafii rzymsko-katolickiej (stary)	Bargłów Kościelny

Źródło: strona internetowa gminy.

Turystyka

Gmina Bargłów Kościelny jest przestrzenią ekologiczno-przyrodniczą stanowiącą podstawę bytu i rozwoju społeczności lokalnej obejmującą tereny południowo-zachodnie powiatu augustowskiego, całość wchodzi w skład obszaru funkcjonalnego Zielonych Płuc Polski i charakteryzujące się wysokimi walorami turystycznymi i przyrodniczymi.

Podstawowym elementem walorów turystycznych są wody powierzchniowe. Na terenie gminy znajduje się jeden duży akwen wodny oraz szereg mniejszych akwenów i oczek wodnych oraz zalesionych zagłębień szczególnie interesujących dla turystów przyrodznawców.

Największym jeziorem gminy jest Dreństwo o pow. 504 ha leżące w południowo - zachodniej części gminy i wzdłuż jego zachodnich brzegów biegnie granica z gminą Rajgród. Ma kształt wydłużony południowo i silnie rozwiniętą nieregularną linię brzegową z licznymi wypłyceniami i zatoczkami. Poza częścią południową udział lasów w przebiegu całej linii brzegowej jest niewielki co powoduje znaczne obniżenie jego atrakcyjności turystycznej. Występuje tu stała wyspa o pow. 0,2 ha objęte ochroną konserwatorską i stanowi użytek ekologiczny. Jezioro Dreństwo ma możliwości połączenia z innymi jeziorami Pojezierza Etckiego, co sprzyja rozwojowi turystyki wodnej w kierunku południowym aż do Narwi przy utrzymaniu drugiej klasy czystości jeziora.

Drugim co do wielkości jest jezioro Tajno o pow. 235,6 ha, o płaskich brzegach i niewielkiej głębokości. Linia brzegowa jest silnie rozwinięta i nie porośnięta lasem. Na jeziorze nie występują wyspy stałe. Jedynie przy wsi Tajenko wyspa trzciniowa podwodna. Pozostałe jeziora gminy powstałe w wyniku glacialnej działalności wody (Kroszewo, Pogorzałka, Reszki o łącznej pow. 260 ha), to typowe oczka wodne i zalesione zagłębienia różnego kształtu i wielkości, częściowo zarośnięte.

Sieć rzeczna na obszarze gminy Bargłów Kościelny jest niewielka, słabo wykształcona, i nie pełni funkcji turystycznej. Z większych cieków należy wymienić rzekę Jegrznię i Nette. Obie rzeki płyną w strefie granicznej gminy w południowej jej części. Koryta tych rzek są słabo wcięte w podłoża, posiadają małe spadki i charakteryzują się małymi wahaniami wodostanu w ciągu roku.

Kanał Augustowski wraz z otuliną jest unikatowym obiektem zabytkowym, krajobrazowym, spełnia znakomicie funkcje rekreacyjno- turystyczne, służy również turystyce przyrodniczo- edukacyjnej oraz badaniom naukowo- dydaktycznym na skalę krajową i międzynarodową, stanowi jedną z podstawowych atrakcji turystycznych gminy i jest ważnym elementem turystyki regionalnej, który powinien być odpowiednio przygotowywany na przyjęcie ruchu rekreacyjnego, przede wszystkim spływów kajakowych, poprzez odbudowanie walorów przyrodniczych i zapewnienie zaopatrzenia i ludzi do obsługi turystycznej.

W otulinie Kanału Augustowskiego rozciąga się na południe Biebrzański Park Narodowy o powierzchni 246 ha. Jest największym i najbardziej naturalnym w Europie środkowej i zachodniej kompleksem torfowisk niskich z niewielkim udziałem przejściowych i wysokich z unikalną różnorodnością gatunków roślin i zwierząt oraz naturalnych ekosystemów. Obszar ten ma rekomendacje do uznania za obiekt dziedzictwa światowego wydanej przez Komisję Parków Narodowych i obszarów chronionych IUCN (Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody i Zasobów Naturalnych) oraz Federację Parków Narodowych i Parków Natury Europy. Walory turystyczne związane z tym obszarem, a więc te cechy środowiska geograficznego są przedmiotem zainteresowań społeczeństwa z uwagi na potrzeby wypoczynkowe, poznawcze lub inne zainteresowania specjalistyczne.

Obszar gminy charakteryzuje niski stan lesistości. Lasy wraz z terenami zakrzaczonymi i zadrzewionymi stanowią ok. 14% pow. gminy zajmują gleby o najniższych klasach bonitacyjnych, nie stanowią zwartych kompleksów, nie odgrywają istotnej roli ani gospodarczej, ani wypoczynkowej. Największe kompleksy leśne występują w okolicy wsi Solistówka, Bargłówka, Pieńki, Nowiny Stare i Tajenko. Występują w nich duże zróżnicowania typów siedliskowych z dominującym udziałem bom świeżego i bom mieszanego świeżego oraz drzewostanu, w większości sosna, olcha i brzoza. Na terenie gminy występuje wiele drobnych i rozczłonkowanych powierzchni leśnych, największe z nich znajduje się w okolicy wsi: Dreństwo, Bułkowizna, Kukowo, Łabętnik, Reszki, Stara Kamionka i Nowiny Bargłowskie. Lasy na terenie gminy tworzą mozaikę z użytkami rolnymi i pełnią głównie funkcję klimatotwórczą zapewniając korzystne funkcjonowanie środowiskotwórcze.

Kolejnym ważnym elementem składowym walorów turystycznych gminy jest rzeźba terenu, która jest słabo zróżnicowana. Występują tu w części południowo- wschodniej (Kotlina Biebrzańska) obszary prawie płaskie o bardzo małych deniwelacjach terenu. Pozostałe tereny gminy (Pojezierze Ełckie) zostało ukształtowane podczas zlodowacenia Bałtyckiego i jest wysoczyzną morenową falistą z wałami moren czołowych. Zróżnicowanie w wysokościach bezwzględnych na obszarze całej gminy jest nieduże, najniższy punkt w okolicach Kanału Augustowskiego leży na wysokości 112,6 m n.p.m. Najwyższy w północnej części gminy (wieś Kukowo) wynosi 161,4 m n.p.m. Takie ukształtowanie terenu turystykę pieszą, konną, samochodową, rowerową itp.).

Przez obszar gminy prowadzi znakowany żółty szlak turystyczny pieszy. Wychodzi z Równiny Augustowskiej i prowadzi przez Pojezierze Ełckie, łączy więc ze sobą regiony geomorfologiczne. Na terenie gminy szlak rozpoczyna się we wsi Bargłów Dworny, prowadzi dalej przez środek gminy we wsi Bargłów Kościelny do Rozalina stąd przez Pomiany i Łabętnik do Reszek, ostatniej wsi na szlaku w obrębie gminy. Szlak należy do słabo zagospodarowanych turystycznie.

Na terenie gminy nie ma wyznaczonych szlaków rowerowych. Ta forma turystyki może wykorzystywać tylko istniejące drogi.

Oświata i wychowanie

Na terenie Gminy Bargłów Kościelny znajdują się 4 szkoły podstawowe:

1. Szkoła Podstawowa w Bargłowie Kościelnym, która w roku szkolnym 2021/2022 liczyła 311 uczniów, zatrudniała 46 osób w tym: nauczycieli 36, obsługi 10. Wydatki na jednostkę w roku 2021 wyniosły 3.959.824,29 zł .
2. Szkoła Podstawowa im. Zygmunta Augusta w Tajnie Starym, która w roku szkolnym 2021/2022 liczyła 70 uczniów, zatrudniała 19 osób w tym: nauczycieli 14, obsługi 5. Wydatki na jednostkę w roku 2021 wyniosły 1.329.747,28 zł.
3. Szkoła Podstawowa w Kroszewie, która w roku szkolnym 2021/2022 liczyła 49 uczniów, zatrudniała 16 osób w tym: nauczycieli 14, obsługi 2. Wydatki na jednostkę w roku 2021 wyniosły 1.043.621,80 zł.
4. Szkoła Podstawowa im. Błogosławionego Jana Pawła II w Łabętniku, która w roku szkolnym 2021/2022 liczyła 64 uczniów, zatrudniała 16 osób w tym: nauczycieli 14, obsługi 2. Wydatki na jednostkę w roku 2021 wyniosły 1.224.012,58 zł.

Dodatkowo w każdej szkole są prowadzone oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz w ramach innych form wychowania przedszkolnego funkcjonują dwa punkty przedszkolne:

- Punkt Przedszkolny w Bargłowie Kościelnym, który w roku szkolnym 2021/2022 liczył 21 dzieci.
- Punkt Przedszkolny w Tajnie Starym, który w roku szkolnym 2021/2022 liczył 21 dzieci.

W ramach zadań oświatowych Gmina Bargłów Kościelny realizuje dowożenie uczniów do szkół, na które wydano w roku 2021 kwotę 342.971,42 zł.

W gminie funkcjonuje także Gminna Biblioteka Publiczna.

Wskaźniki dla gminy w obszarze wychowania i edukacji prezentuje tabela 12.

Tabela 12. Wskaźniki dotyczące edukacji i wychowania w gminie Bargłów Kościelny

Wychowanie i edukacja					
Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020
Szkoły podstawowe [ob.]	4	4	4	4	4
Uczniowie szkół podstawowych [osoba]	311	357	391	383	383
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego [osoba]	129	144	171	149	140
Biblioteki i filie [ob.]	1	1	1	1	1
Czytelnicy w bibliotekach publicznych [osoba]	607	595	541	519	428
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika [wol.]	19,9	19,7	20,0	19,6	17,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Istniejące plany zagospodarowania przestrzennego

Na terenie gminy Bargłów Kościelny obowiązuje 5 planów zagospodarowania przestrzennego:

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Barszcze - Dreństwo wprowadzony uchwałą Nr III/30/98 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Barszcze - Dreństwo, gm. Bargłów Kościelny;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów letniskowych w Dreństwie wprowadzony uchwałą Nr III/31/98 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów letniskowy we wsi Dreństwo, gm. Bargłów Kościelny;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Dreństwo wprowadzony uchwałą Nr III/32/98 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części Dreństwo, gm. Bargłów Kościelny;
- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Bargłów Kościelny wprowadzony uchwałą Nr V/41/07 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 20 lipca 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Bargłów Kościelny, w Gminie Bargłów Kościelny

- miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Bargłów Kościelny wprowadzony uchwałą VII/90/2019 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 13 września 2019 r. w sprawie Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi Bargłów Kościelny w gminie Bargłów Kościelny.

Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem jest niewielka i wynosi 1,9%, przy ponad 25% w powiecie augustowskim.

Ochrona zdrowia i polityka społeczna

Na terenie Gminy działają dwa Ośrodki Zdrowia w Bargłowie Kościelnym. Baza lokalowa placówek ochrony zdrowia jest dobra, jednakże wszystkie placówki wymagają znacznego doposażenia w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną.

Najbliższy szpital znajduje się w mieście powiatowym - Augustowie. Tam również mieszkańcy gminy Bargłów Kościelny mogą korzystać ze specjalistycznego poradnictwa oraz badań lekarskich.

Opieka Społeczna sprawowana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bargłowie Kościelnym. Ośrodek realizuje zadania własne i obowiązkowe z zakresu pomocy społecznej oraz zadania zlecone gminie z zakresu pomocy społecznej. Zadania zlecone gminie wiążą się z wypłacaniem zasiłków stałych, wyrównawczych i okresowych, jak również rent socjalnych, zasiłków z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych.

Podstawowym celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest rozpoznawanie potrzeb rodzin i osób indywidualnych w celu ich zaspokajania oraz zapewnienia im godziwego poziomu życia. Ośrodek prowadzi także działania zmierzające do usamodzielniania się osób oraz rodzin w celu zwiększenia ich stabilizacji życiowej oraz poziomu integracji ze środowiskiem.

Do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należą ponadto:

- analizowanie rozpoznanych potrzeb mieszkańców gminy,
- analizowanie uwarunkowań środowiskowych dla celów pomocy społecznej,
- przygotowywanie planów rozwoju wszelkich świadczeń z tytułu pomocy społecznej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń w formie pieniężnej, rzeczowej i usługowej,
- współpraca z gminnymi i poza gminnymi organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz społeczności lokalnej,
- aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy społecznej.

Wskaźniki w obszarze ochrony zdrowia i polityki społecznej zaprezentowano w tabeli 13.

Tabela 13. Wskaźniki dotyczące ochrony zdrowia i polityki społecznej w Gminie Bargłów Kościelny

Ochrona zdrowia i polityka społeczna					
Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020
Przychodnie [ob.]	2	2	2	2	2
Porady podstawowej opieki zdrowotnej [szt.]	22 992	23 089	22 878	23 931	21 197
Udział osób korzystających ze świadczeń społecznych w ludności ogółem [%]	12,2	10,8	10,1	9,3	9,1
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze [osoba]	.	757	703	.	903
Wypłaty świadczeń RODZINA 500+ [zł]	.	4 566 629	4 276 512	4 787 912	5 503 004
Wydatki na pomoc społeczną w zł [zł]	7 334 938,18	1 587 664,97	1 454 310,34	1 497 589,22	1 317 074,28
Wydatki na pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w zł [zł]	.	106 038,76	281 511,93	135 946,06	.
Wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi [zł]	81 143,44	61 813,18	57 693,09	76 567,08	18 531,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Wzrost wydatków na politykę społeczną gminy.

Finanse samorządowe

Wraz ze zmieniającą się sytuacją społeczną i gospodarczą zmianom ulegają również kwestie związane z dochodami i wydatkami budżetu gminnego. Wskaźniki obydwu przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 14. Dochody budżetu gminy Bargłów Kościelny według rodzajów

Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody ogółem [zł]	22 735 976,55	26 189 215,57	28 806 862,80	28 450 473,56	29 882 620,95
Dochody własne [zł]	5 708 146,78	5 687 326,18	6 566 589,36	7 559 088,98	8 418 158,15
Dotacje [zł]	8 056 045,77	11 453 432,39	12 502 427,44	10 447 030,58	10 538 306,80
Subwencja ogólna [zł]	8 971 784	9 048 457	9 737 846	10 444 354	10 926 156
Subwencja ogólna – część oświatowa [zł]	4 649 403	4 493 892	4 488 249	4 693 928	4 439 862

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Tabela 15. Wydatki budżetu gminy Bargłów Kościelny według rodzajów

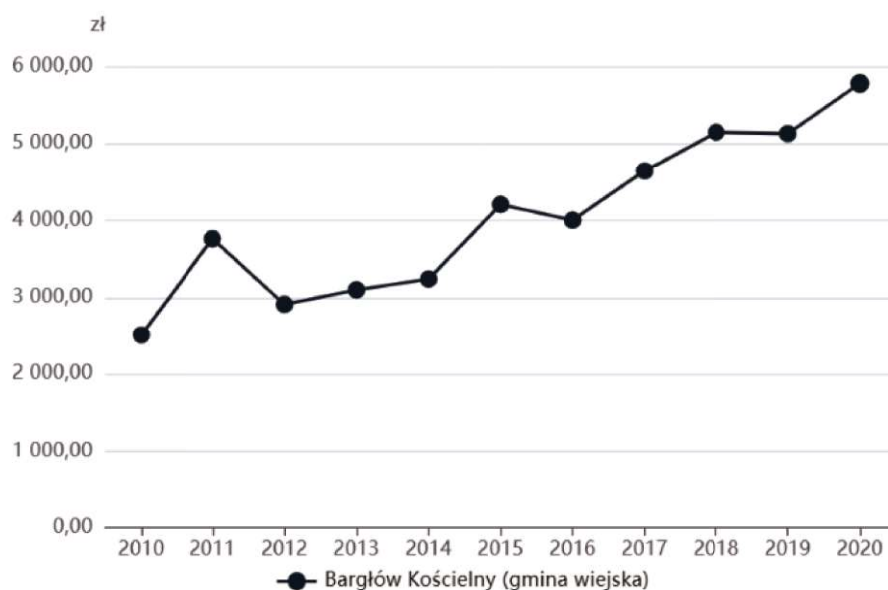
Wskaźniki	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki ogółem [zł]	23 389 596,7	26 039 011,9	35 346 475,9	25 908 811,6	27 900 862,4
Wydatki majątkowe [zł]	4 124 834,17	4 659 376,82	12 873 401,36	2 117 306,91	3 957 092,26
Wydatki majątkowe – inwestycyjne [zł]	4 124 834,17	4 659 376,82	12 873 401,36	2 117 306,91	3 957 092,26
Wydatki bieżące [zł]	19 264 762,53	21 379 635,10	22 473 074,57	23 791 504,72	23 943 770,09
Wydatki bieżące – wynagrodzenia [zł]	6 020 991,69	6 414 767,06	7 060 805,74	7 475 482,59	7 349 177,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

W latach 2016-2020 dochody ogółem budżetu gminy wzrosły o ponad 30%, z 22,7 mln zł w 2015 do 29,9 mln zł w 2020.

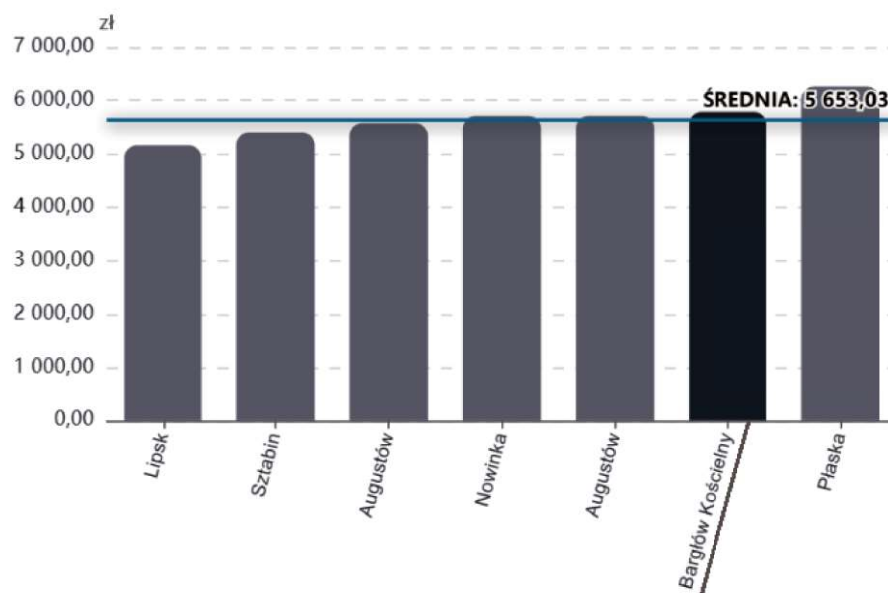
Zauważalny jest stały trend wzrostowy dochodów ogółem gminy na 1 mieszkańca, który to także wskaźnik plasuje gminę powyżej średniej wartości dla gmin powiatu augustowskiego.

Wykres 6. Dochody ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

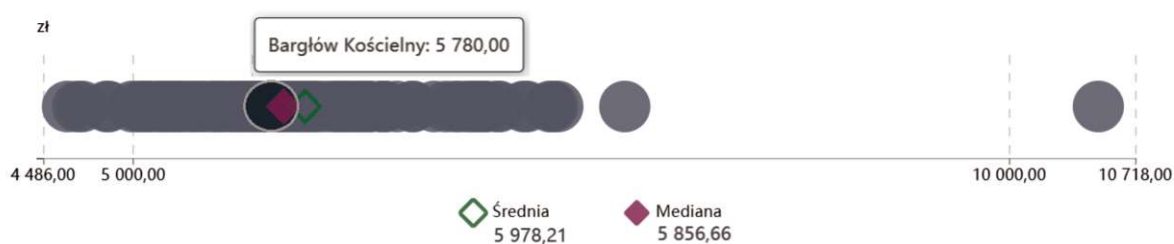
Wykres 7. Dochody ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w roku 2020 r. w porównaniu z innymi gminami (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Dochody ogółem budżetu gminy w 2020 roku na 1 mieszkańca plasują ją na średnim poziomie dla gmin województwa podlaskiego i ponad średnią wartość dla gmin powiatu augustowskiego, co zaprezentowano na poniższych wykresach.

Wykres 8. Dochody ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w 2020 r. Ranking: gminy w województwie (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

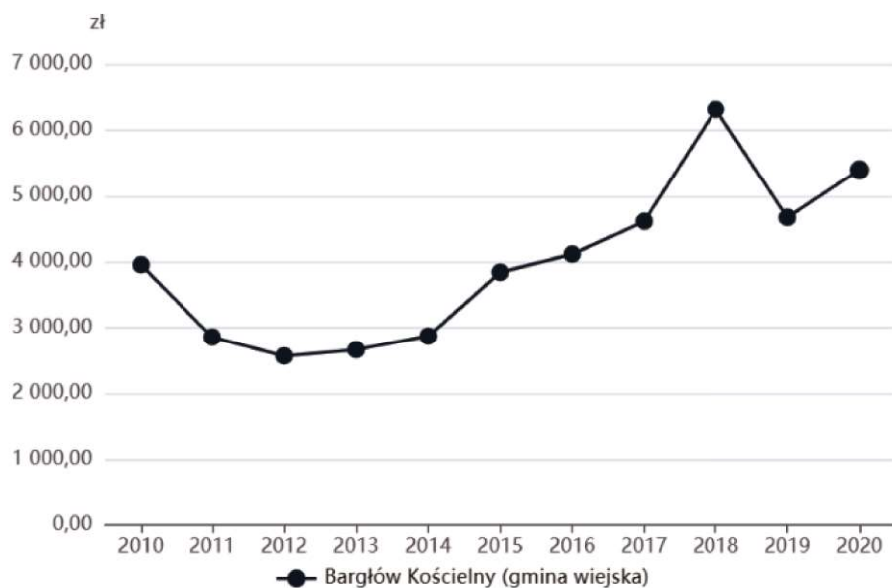
Wydatki ogółem w tym samym okresie wzrosły o ponad 17% z 23,4 mln zł do 27,9 mln zł.

Wydatki ogółem na 1 mieszkańca zaprezentowano na poniższych wykresach, obrazujących trend wzrostowy i wskaźnik powyżej średniej dla gmin powiatu augustowskiego.

W gminie można zaobserwować stabilny udział dotacji w strukturze dochodów budżetowych oraz wzrost dochodów własnych, co sprzyja wspomnianej powyżej autonomii finansowej jednostki.

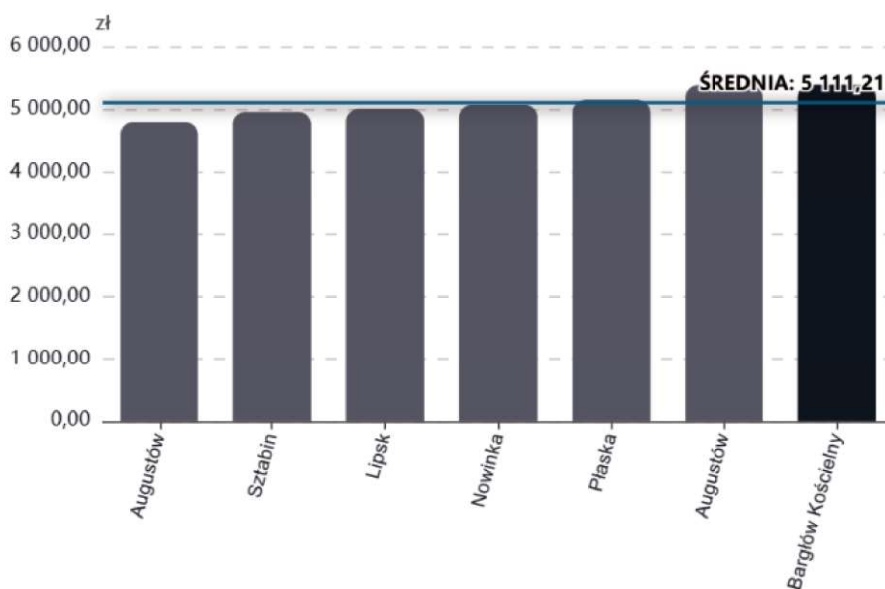
Analizując strukturę wydatków w gminie w latach 2016-2020, należy stwierdzić, iż gmina prowadzi procesy inwestycyjne, które odzwierciedlona jest w wydatkach majątkowych. Jednocześnie wydatki bieżące rosną w analizowanym okresie czasu, stanowiąc dominującą część ogółu wydatków.

Wykres 9. Wydatki ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Wykres. 10 Wydatki ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w 2020 r. (zł) w porównaniu z innymi gminami

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Informacje finansowe gminy za rok 2021 przedstawiają się następująco.

Podstawowe wskaźniki:

1. udział dochodów własnych w dochodach ogółem: 23.729.815,77 zł, tj. 72,23%;
w tym:
 - podatki i opłaty: 3.500.164,22 zł, tj. 10,65%;
2. udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem: 4.020.646,92 zł, tj. 14,09%;
3. zadłużenie ogółem: 6.217.596,00 zł, tj. 18,92% w stosunku do wykonanych dochodów.

Wykonanie budżetu gminy

Podstawowe wskaźniki:

1. wykonanie dochodów: 32.855.037,80 zł, tj. 109,67% w stosunku do planu, z tego:
 - a) dochody bieżące: 28.881.264,60 zł, w tym z tytułu:
 - udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych: 1.976.947,00 zł,
 - udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych: 27.273,06 zł,
 - podatków i opłat: 3.500.164,22 zł (w tym podatek od nieruchomości: 908.040,45 zł),
 - subwencji ogólnej: 11.965.195,00 zł,
 - dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące: 10.138.784,17 zł;
 - pozostałe dochody bieżące: 1.272.901,15 zł;
 - b) dochody majątkowe: 3.973.773,20 zł, w tym z tytułu:
 - sprzedaży majątku: 36.756,10 zł;
 - dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycje: 3.937.017,10 zł;
2. wykonanie wydatków: 28.541.452,42 zł, tj. 88,42% planu, z tego:
 - a) wydatki bieżące: 24.520.805,50 zł;
 - b) wydatki majątkowe: 4.020.646,92 zł;
3. wynik budżetu: nadwyżka w wysokości 4.313.585,38 zł.

Wykonanie wydatków inwestycyjnych/majątkowych

Plan wydatków majątkowych na 2021 rok: 5.178.338,00 zł

Wykonanie wydatków majątkowych w 2021 roku: 4.020.646,92 zł, tj.77,64%.

Dotacje celowe na zadania inwestycyjne:

W 2021 roku z budżetu Gminy Bargłów Kościelny zostały udzielone dotacje celowe na zadania inwestycyjne w łącznej kwocie 43.077,00 zł.

Tabela 16. Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Bargłów Kościelny

Rok	Spłaty rat kredytu	Wydatki na obsługę długu	Wskaźnik spłaty rat kapitałowych wraz z odsetkami	Dopuszczalny limit spłaty zobowiązań	Prognoza nadwyżki operacyjnej
2023	492 000,00	253 871,00	3,82%	18,98%	1 292 000,00
2024	1 050 480,00	219 472,00	6,15%	16,92%	1 995 521,00
2025	1 050 480,00	171 148,00	5,70%	15,73%	2 244 561,00
2026	1 050 480,00	122 824,00	5,30%	14,77%	2 270 480,00
2027	1 050 480,00	74 500,00	4,92%	13,16%	2 369 900,00
2028	1 050 696,00	26 176,00	4,56%	11,41%	2 430 964,00

Źródło: Uchwała Nr XX/225/2021 Rady Gminy Bargłów Kościelny z dnia 20 grudnia 2021 roku, s. 5.

Stabilna sytuacja finansowa gminy

Wyniki badania ankietowego

W badaniu ankietowym, które przeprowadzono we wrześniu 2022 roku możliwość udziału mieli wszyscy mieszkańcy Gminy Bargłów Kościelny. W ankietyzacji wzięło udział 89 osób w różnym wieku oraz z różnym wykształceniem oraz 8 przedstawiciele przedsiębiorców – osób prowadzących działalność gospodarczą.

Mieszkańcy:

1. jako atut gminy wskazywali:
 - piękno przyrody, atrakcyjne położenie/lokalizację gminy, dostęp do dobrej jakości usług publicznych, zasoby ludzkie;
2. jako stwierdzenie najlepiej opisuje Gminę Bargłów Kościelny najczęstszą odpowiedzią była „ to Gmina rozwijająca się we właściwy sposób, atrakcyjniejsza do życia / prowadzenia biznesu, niż inne gminy ościenne”;
3. jakość życia w gminie ankietowali oceniali jako dobrą;
4. jako usługi, których najbardziej w gminie brakuje ankietowani najczęściej wskazywali: usługi turystyczne, handlowe i czasu wolnego;
5. jako problemy najczęściej występujące w gminie w sferze infrastrukturalnej wymieniano głównie zły stan dróg, chodników i brak ścieżek rowerowych, brak monitoringu newralgicznych miejsc oraz duże natężenie ruchu drogowego, uciążliwy tranzyt na terenie Gminy;
6. problemy społeczne gminy na które zwracali uwagę respondenci to przede wszystkim: bezrobocie, alkoholizm , narkomania, ubóstwo;
7. jako kierunek rozwoju gospodarczego Gminy Bargłów Kościelny wskazano przyciągnięcie nowych inwestycji produkcyjnych oraz rozwój lokalnej przedsiębiorczości;
8. jakie powinny zostać podjęte inwestycje i działania, które są kluczowe z punktu widzenia podniesienia standardu życia mieszkańców na terenie gminy – wskazywano: rozwój usług, polepszenie sieci drogowej, ścieżki rowerowe, inwestycje w edukację (w tym dłuższe funkcjonowanie przedszkola i otwarcie żłobka), rozwój przedsiębiorczości.

Przedsiębiorcy:

1. jako atut gminy wskazywali: dostępność komunikacyjną, czyste środowisko, piękno przyrody, duży potencjał rolniczy;
2. jako stwierdzenie najlepiej opisuje Gminę Bargłów Kościelny najczęstszą odpowiedzią była „to Gmina rozwijająca się we właściwy sposób, jest atrakcyjna do prowadzenia działalności społecznej / prowadzenia biznesu”;
3. jako cechy opisujące gminę wskazywano: w gminie nie jest łatwo pozyskać pracowników/współpracowników o wymaganych kwalifikacjach; mieszkańcy przejawiają zainteresowanie działaniami podejmowanymi w Gminie, ale ich osobisty udział w takich działaniach jest okazjonalny; mieszkańców najłatwiej skupić wokół celów charytatywnych;
4. kierunek rozwoju gminy – wskazania dotyczyły rolnictwa i turystyki;
5. oczekiwana pomoc ze strony gminy: umorzenia podatkowe, działania doradczo-szkoleniowe.

Analiza SWOT

Analiza SWOT zawiera następujące cztery grupy czynników

- Silne strony (Strengths) - czynnik wewnętrzny pozytywny, mocne strony gminy, jej atuty, które należycie stanowią przewagę gminy a i ją wyróżniają w stosunku do pozostałych gmin, a dobrze wykorzystane będą sprzyjać jej rozwojowi,
- Słabe strony(Weaknesses) - czynnik wewnętrzny negatywny, słabe strony gminy, których nie wyeliminowanie bądź nie zniwelowanie siły ich oddziaływania spowoduje hamowanie rozwoju
- Szanse (Opportunities) - uwarunkowania zewnętrzne pozytywne, które w przyszłości mogą wpływać pozytywnie na rozwój regionu,
- Zagrożenia (Threats) - czynniki zewnętrzne negatywne, mogące być przyszłym zagrożeniem rozwoju gminy

Uwarunkowania decydujące o rozwoju Gminy Bargłów Kościelny zestawiono poniżej, uwzględniają wewnętrzne i zewnętrzne czynniki wspierające, bądź hamujące procesy rozwoju lokalnego oraz szanse i zagrożenia w otoczeniu gminy.

Silne strony

- Atrakcyjne położenie wzdłuż drogi krajowej nr 61 w kierunku przejść granicznych z Litwą,
- Położenie w obszarze/otoczeniu o dużym bogactwie przyrodniczym jako potencjał dla rozwoju turystyki,
- Gotowe do zagospodarowania tereny inwestycyjne,
- Dobre wyposażenia w infrastrukturę komunalną,
- Relatywnie dobra sytuacja finansowa gminy,
- Wysoki poziom aktywności zawodowej mieszkańców,
- Wysoki poziom aktywności gospodarczej mieszkańców,
- Bliskie sąsiedztwo silnych ośrodków miejskich Augustowa i Grajewa,
- Dostęp do dobrej jakości usług publicznych,

- Korzystne warunki naturalne dające możliwość łączenia produkcji rolnej z agroturystyką,
- Niski stan zanieczyszczenia środowiska,
- Sukcesywna poprawa i rozwój infrastruktury gminnej.

Słabe strony

- Przestrzeń publiczna nie w pełni dostosowana do potrzeb mieszkańców,
- Brak silnych lokalnych instytucji wsparcia biznesu,
- Problemy rynku pracy – bezrobocie i ograniczone dopasowanie kształcenia do potrzeb biznesu,
- Starzenie się społeczności,
- Wyludnianie się gminy,
- Niska aktywność społeczna,
- Niski udział terenów objętych planami miejscowymi,
- Położenie w znacznym oddaleniu od głównych ośrodków gospodarczych i administracyjnych Polski,
- Konkurencyjne zagrożenie ze strony miast powiatowych Augustowa i Grajewa oraz sąsiednich gmin o większych możliwościach rozwoju,
- Znaczna liczba bezrobotnych, w tym bezrobotnych zagrożonych bezrobociem długotrwałym - zarejestrowanych w urzędach pracy jak i potencjalnych w gospodarstwach rolnych,
- Zdominowanie rynku pracy i gospodarki w gminie przez rolnictwo,
- Zdominowanie zabudowy mieszkalnej przez budownictwo rolnicze z niekompletnym wyposażeniem w zakresie infrastruktury technicznej,
- Rozproszenie zabudowy,
- Niewystarczające tempo budownictwa mieszkaniowego,
- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura techniczna (brak ścieżek rowerowych),
- Brak inwestorów i kapitału do inwestowania w przedsięwzięcia na terenie gminy,
- Brak nowoczesnych zakładów produkcyjnych i przetwórczych (szczególnie w przemyśle rolno-spożywczym),

- Konieczność dojazdów dzieci i młodzieży do szkół często ze znacznych odległości,
- Niedostosowane godziny funkcjonowanie przedszkoli i brak opieki żłobkowej na terenie gminy,
- Niewystarczająca infrastruktura turystyczna pomimo sprzyjających warunków przyrodniczych.

Szanse

- Dostępność funduszy Unii Europejskiej na wspieranie lokalnego rozwoju gospodarczego, w tym na rozwój przedsiębiorczości, innowacji i kapitału ludzkiego,
- Pozytywny wizerunek turystyczny oraz duża aktywność instytucji promujących walory turystyczne powiatu i województwa,
- Moda na zdrowy styl życia, rosnące zainteresowanie ofertą czasu wolnego, w szczególności turystyka aktywna, edukacyjna, weekendowa,
- Wzrost zainteresowania osiedlaniem się na obszarach o niższym poziomie urbanizacji i mniejszych uciążliwościach życia codziennego,
- Wzrost popytu zewnętrznego na produkty gospodarki regionu (w tym produkty ekologiczne), ofertę turystyczno-wypoczynkową, ofertę osiedleńczą,
- Rozwój krajowych instrumentów polityki rozwoju,
- Zmiana preferencji osiedleńczych i turystycznych w wyniku pandemii,
- Rozwój gospodarki, przetwórstwa i produkcji rolno-spożywczej,
- Zahamowanie migracji mieszkańców,
- Prowadzenie produkcji żywności ekologicznej,
- Zmniejszenie bezrobocia w gminie,
- Realizacja obiektów i urządzeń obsługi ruchu turystycznego na szlakach samochodowych, rowerowych i pieszych,
- Rozwój agroturystyki,
- Rozwój turystyki krajoznawczej, dydaktycznej i naukowej,
- Prowadzenie produkcji zdrowej żywności.

Zagrożenia

- Spadające znaczenie gospodarcze drogi krajowej nr 61 (kontekst trasy Via Baltica omijającej gminę),
- Osłabianie więzi w społecznościach lokalnych wynikające z procesów globalizacji i zmian w systemie wartości,
- Niepewne rokowania dotyczące koniunktury gospodarczej,
- Wysoki poziom konkurencyjności sąsiednich gmin,
- Niestabilne przepisy utrudniające rozpoczęcie i prowadzenie biznesu,
- Trudności formalne (zmiana reguł w nowym okresie programowania) i wysoka konkurencja w pozyskiwaniu unijnych źródeł wsparcia finansowego,
- Zmiany klimatyczne wpływające na pogorszenie jakości wody powierzchniowej, obniżenie poziomu i jakości wód podziemnych wykorzystywanych na cele zaopatrzenia ludności, wzrost zagrożenia pożarowego w lasach,
- Kryzysy zewnętrzne, w tym wojna w Ukrainie, zerwanie stosunków polityczno-gospodarczych z Rosją,
- Odkładanie realizacji inwestycji rządowych – odwlekanie na poziomie centralnym terminów realizacji koniecznych dla Podlasia inwestycji ,
- Niekorzystne procesy demograficzne – starzejące się społeczeństwo oraz ograniczony napływ ludności do regionu,
- Starzenie się społeczeństwa,
- Ubożenie mieszkańców,
- Migracja ludności w wieku produkcyjnym,
- Zanieczyszczenie środowiska naturalnego,
- Natężenie ruchu na drodze krajowej na terenach zabudowanych,
- Intensyfikacja gospodarki rolnej,
- Nieuregulowana gospodarka ściekami i odpadami,
- Wzrost zabudowy terenów rolniczych i presja na dalsze ich przeznaczenie na cele poza rolnicze,
- Intensyfikacja produkcji leśnej,
- Wzrastająca bierność i niezaradność ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,

- Wysoki udział bezrobotnych o niskich kwalifikacjach lub nie posiadających kwalifikacji zawodowych zmniejsza szansę zatrudnienia.

Strategiczne cele rozwoju społeczno-gospodarczego

Wizja w sposób generalny odpowiada na pytania:

- *Jaka powinna być przyszłość Gminy Bargłów Kościelny?*,
- *W jakiej gminie chcielibyśmy mieszkać?*,
- *Co w rozwoju gminy jest dla nas/mieszkańców najważniejsze?*.

W roku 2030 gmina Bargłów Kościelny będzie miejscem:

- bezpiecznym i atrakcyjnym dla mieszkańców, oferującym usługi publiczne, w tym edukacyjne, kulturalne, sportowe i inne usługi czasu wolnego, umożliwiające realizację aspiracji życiowych i zawodowych mieszkańców,
- atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla odwiedzających, opierającej się na dobrym wyposażeniu infrastrukturalnym gminy oraz usługach oferowanych na jej terenie,
- przyciągającym nowych mieszkańców i inwestorów budujących potencjał gminy,
- z wysokim poziomie aktywności i partycypacji społecznej,
- funkcjonowania silnego sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, którego rozwój przyczyni się do wykorzystywania kwalifikacji mieszkańców, w tym w obszarach inteligentnych specjalizacji istotnych dla rozwoju Podlasia,
- atrakcyjnym inwestycyjnie, oferującym możliwości inwestowania i prowadzenia działalności,
- czystego środowiska naturalnego,
- realizacji współpracy na rzecz rozwoju oraz wdrażania partnerskich przedsięwzięć i projektów,
- dobrze powiązanych infrastrukturalnie i funkcjonalnie z innymi ośrodkami w województwie.

Celem strategii jest zrównoważony rozwój gminy Bargłów Kościelny z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego.

Realizacja strategii przyczyni się do lepszego zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty mieszkańców gminy w obszarze zadań własnych gminy.

Kluczowe wymiary rozwoju Gminy

Cel strategiczny 1: Gmina Bargłów Kościelny bezpiecznym i atrakcyjnym miejscem dla mieszkańców i odwiedzających

Cel operacyjny 1.1: Wysokiej jakości usługi publiczne

Kierunki działań:

- Poprawa standardu i rozbudowa obiektów infrastruktury społecznej z uwzględnieniem dostępności obiektów dla mieszkańców, w tym osób wykluczonych.
- Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i czasu wolnego wspierających aktywność, zachowanie kondycji zdrowotnej i integrację mieszkańców.
- Rozwój usług adresowanych do mieszkańców o specjalnych potrzebach.
- Poprawa dostępności i jakości usług zdrowotnych i profilaktyki zdrowotnej adresowanej dla mieszkańców.
- Rozwój infrastruktury i oferty sportowej w gminie.
- Rozwój infrastruktury zapewniającej opiekę nad dziećmi w wieku przedszkolnym i młodszych.
- Wsparcie działań na rzecz porządku publicznego, bezpieczeństwa obywateli oraz prowadzenie działań z zakresu ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej.

Cel operacyjny 1.2: Nowoczesna, atrakcyjna i bezpieczna infrastruktura

Kierunki działań:

- Tworzenie w przestrzeni gminy miejsc rodzinnego spędzania czasu.
- Poszerzanie dostępu do usług opiekuńczych w nawiązaniu do procesów demograficznych zachodzących w gminie.
- Podnoszenie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych.

- Rewitalizacji obiektów i przestrzeni zdegradowanych.
- Rozwój infrastruktury ścieżek rowerowych i dróg pieszych.
- Poprawa jakości i rozwój infrastruktury drogowej oraz bezpieczeństwa ruchu pieszych i rowerowego.
- Realizacja działań w zakresie gospodarki przeciwpowodziowej i przeciwdziałaniu suszy.

Cel operacyjny 1.3: Wysoka jakość zamieszkania i środowiska naturalnego

Kierunki działań:

- Działań ograniczających zmiany klimatu, w tym rozwój systemów i promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, w szczególności z niskich źródeł emisji.
- Wspieranie podnoszenia efektywności energetycznej, w tym termomodernizacja obiektów publicznych i mieszkalnych.
- Przygotowanie terenów inwestycyjnych pod rozwój budownictwa mieszkaniowego.
- Podnoszenie efektywności gospodarki odpadami, w tym selektywna zbiórka odpadów, recykling, odzysk.
- Ochrona i racjonalne kształtowanie zasobów wodnych.
- Ochrona obszarów cennych przyrodniczo.
- Odpowiedzialne wykorzystywanie zasobów przyrodniczych gminy.
- Uzupełnienie infrastruktury komunalnej, w tym wodnej, kanalizacyjnej i innej w obszarach występowania deficytów.
- Działania na rzecz ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej.

Cel strategiczny 2: Aktywność obywatelska

Cel operacyjny 2.1: Wysoka aktywność społeczna mieszkańców

Kierunki działań:

- Wspieranie zaangażowania sektora pozarządowego w realizację usług społecznych.
- Rozwój wolontariatu.

- Wspieranie działań mających na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych.
- Wspieranie współpracy i partnerstw podmiotów sektora NGO.
- Edukacyjne, finansowe, organizacyjne, infrastrukturalne wsparcie dla realizacji projektów przez sektor pozarządowy.
- Upowszechnianie różnych form uczestnictwa w kulturze i aktywności sportowej.

Cel operacyjny 2.2: Rozwój kompetencji mieszkańców

Kierunki działań:

- Wspieranie rozwoju kompetencji i umiejętności cyfrowych mieszkańców.
- Rozwój i poprawa infrastruktury edukacyjnej (ośrodki wychowania przedszkolnego, żłobki, szkoły).
- Rozwój systemu wsparcia talentów.
- Kształtowanie wysokiej świadomości ekologicznej mieszkańców.
- Włączenie społeczne grup zagrożonych marginalizacją.
- Wspieranie i rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży.

Cel strategiczny 3: Gmina Bargłów Kościelny nowoczesna i konkurencyjna w zmieniającym się otoczeniu

Cel operacyjny 3.1: Silny sektor MŚP

Kierunki działań:

- Rozwój usług i infrastruktury wspierającej sektor turystyki, w tym bazy pobytowej i gastronomicznej.
- Rozwój instytucjonalnego otoczenia świadczącego wsparcie dla sektora MŚP.
- Wspieranie przedsiębiorczości w branżach czasu wolnego, usługach, rzemiośle, przetwórstwie rolno-spożywczym.
- Promocja wewnętrzna i zewnętrzna produktów lokalnych.
- Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
- Rozwój sektora rolniczego oraz przetwórstwa rolno-spożywczego.

- Dostępność do infrastruktury technicznej stymulującej rozwój gospodarczy.

Cel operacyjny 3.2: Gmina atrakcyjna inwestycyjnie

Kierunki działań:

- Wyposażenie terenów inwestycyjnych oraz promocja i wykorzystanie już istniejących ofert inwestycyjnych.
- Uzupełnianie infrastruktury technicznej umożliwiającej rozwój biznesu w zgodzie z zasadami rozwoju zrównoważonego.
- Partnerstwo samorządu i biznesu w kreowaniu biznesowego wizerunku gminy oraz promowaniu produktów lokalnych.
- Integracja przedsiębiorców lokalnych.
- Wspieranie i kreowanie inicjatyw rozwoju powiązań sieciowych i kooperacyjnych przedsiębiorców lokalnych.
- Rozwój współpracy międzygminnej.
- Współpraca i udział w działaniach samorządu województwa w promocji potencjału inwestycyjnego Podlasia.

Uwarunkowania zewnętrzne i obszary strategicznej interwencji określone w dokumentach strategicznych szczebla krajowego, regionalnego, powiatowego wraz z zakresem działań

Uwarunkowania zewnętrzne realizacji strategii

W gminie Bargłów Kościelny można zauważyć zmiany będące pochodną sytuacji występującej w całej Europie, w tym zmiany będące konsekwencją procesów globalizacyjnych.

Jedną z najbardziej zauważalnych tendencji jest starzejące się społeczeństwo. Wpływa ono na wiele aspektów funkcjonowania gminy. Potrzeby społeczeństwa zmieniają się co powoduje konieczność przygotowania innych usług oferowanych mieszkańcom. Jedną z nich jest polityka senioralna, czyli angażowanie w życie społeczne i zawodowe ludzi, którzy osiągnęli wiek emerytalny. Ta grupa wiekowa potrzebuje usług związanych z służbą zdrowia oraz rehabilitacją, przeciętnie w większym stopniu. Pociąga to za sobą zwiększenie wydatków na opiekę nad osobami starszymi. Infrastruktura gminy, w tym usługowa, mieszkalna, rekreacyjna, powinna być także dostosowana do potrzeb osób starszych.

Sytuacja polityczna oraz społeczno-gospodarcza na świecie w ostatnich latach, stawia wiele wyzwań także przed jednostkami samorządu terytorialnego. Pandemia COVID-19, kryzys energetyczny, uchodźczy, inflacja oraz napływ uchodźców związany z wojną w Ukrainie, wymaga od gmin sprawnego, szybkiego działania oraz dużej elastyczności. Gmina Bargłów Kościelny udzieliła wsparcia obywatelom Ukrainy w postaci zakupu leków, żywności, a także przekazała świadczenia pieniężnych. Podjęła kilka innych działań w odpowiedzi na dynamiczną sytuację społeczno-gospodarczą, w tym zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców poprzez montaż kamer w miejscach publicznych oraz organizację cyklu spotkań z dziećmi i młodzieżą, osobami starszymi w celu podnoszenia świadomości na temat szeroko pojętego bezpieczeństwa oraz kształtowania bezpiecznych zachowań. Poczynione przedsięwzięcia wzbogaciły gminę o doświadczenia w reagowaniu na zmiany oraz potrzeby mieszkańców.

Kolejnym zewnętrznym uwarunkowaniem globalnym mającym ogromny wpływ na gminę są zmiany klimatyczne. Stanowią one wyzwanie w związku z występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz koniecznością ochrony terenów przyrodniczo cennych. Głównym wyzwaniem jest konieczność zapobiegania lub spowolnienia tych zmian.

Na poziomie oddziaływania Unii Europejskiej również powstaje wiele uwarunkowań funkcjonowania gminy. Jedną z kluczowych wytycznych są inteligentne specjalizacje regionalne. W województwie podlaskim specjalizacje sformułowano w sposób następujący. Są to:

- sektor rolno-spożywczy i sektory powiązane,
- przemysł metalowo-maszynowy, szkodniczy i sektory powiązane z nimi łańcuchem wartości,
- sektor medyczny oraz nauki o życiu i sektory powiązane z nimi łańcuchem wartości,
- ekoinnowacje, nauki o środowisku i sektory powiązane z nimi łańcuchem wartości (w tym OZE, budownictwo zasobooszczędne, efektywne przetwarzanie drewna).

Kluczową specjalizacją w regionie jest sektor rolno-spożywczy. Wynika ona z konieczności zapewnienia bezpiecznego łańcucha dostaw żywności. Przewaga obszarów rolniczych w gminie Bargłów Kościelny sprawia, iż gmina dokładnie wpisuje się w pierwszą i jedną z najważniejszych inteligentnych specjalizacji w regionach Unii Europejskiej współcześnie.

Na poziomie Unii Europejskiej działanie gminy warunkuje wiele polityk sektorowych, w tym przede wszystkim Wspólna Polityka Rolna, a także szeroko rozumiane kwestie środowiskowe, które zostały ujęte w dokumentach strategicznych obowiązujących w województwie podlaskim. Strategicznym długoterminowym celem ustalonym dla Unii Europejskiej jest osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Inną przykładową inicjatywą jest wprowadzanie gospodarki obiegu zamkniętego, która minimalizuje zużycie surowców oraz powstawanie odpadów. Może ona pomóc społeczeństwu podnieść poziom zrównoważonego rozwoju i poprawić jakość życia przy niewielkich nakładach, a nawet zerowych dodatkowych kosztach zużyciu surowców i energii oraz mniejszym zagrożeniu dla środowiska.

Uwarunkowania funkcjonowania gminy na poziomie krajowym warunkuje kilka inicjatyw społeczno-gospodarczych. Jedną z kluczowych w przypadku gminy Bargłów Kościelny jest budowa tras Via Baltica oraz Via Carpatia. Obie trasy są w trakcie budowy i na pewnych odcinkach przebiegają w pobliżu gminy Bargłów Kościelny. Tworzą one ogromny potencjał rozwoju dla gminy, w tym szansę przyciągnięcia do niej kapitału, nowe rynki zbytu, większą mobilność ludzi, w tym dostęp do rynku pracy poza gminą. A także zwiększa potencjał turystyczny gminy. Przedsięwzięcie ma na celu eliminację peryferyjności transportowej Polski Wschodniej. Efektem dodatkowym inwestycji, istotnym z punktu widzenia gminy Bargłów Kościelny oraz faktu, iż trasy przebiegają w bliskiej odległości od gminy, może być powstanie szereg usług towarzyszącym inwestycji. Mogą to być usługi związane z hotelarstwem lub usługi gastronomiczne przy tworzonej trasie, co w konsekwencji może doprowadzić do wzrostu zapotrzebowania na wykwalifikowaną siłę roboczą. Nowa trasa może w następstwie przyczynić się do rozwoju osadnictwa, przyciągnięcia nowych inwestycji oraz ostatecznie do zwiększenia PKB regionu.

Wśród kolejnych uwarunkowań funkcjonowania gminy można wymienić planowaną inicjatywę Doliny Rolniczej 4.0, czyli projekt wszechstronnego rozwoju województwa podlaskiego oparty o zaawansowane technologie. Jego podstawą ma być silne i stale rozwijające się rolnictwo oraz przetwórstwo żywności. Ma on polegać na integracji badań, biznesu i nauki przy wykorzystaniu potencjału producentów rolnych, naukowców, przedsiębiorców oraz uczelni. Projekt zakłada intensyfikację rolnictwa, przy wykorzystaniu innowacyjnych technologii to produkcji i przetwórstwa żywności na najwyższym poziomie. Kolejny projekt nosi nazwę Rolniczej Doliny Wodorowej. Wodór może odegrać istotną rolę w transformacji energetycznej Polski. Projekt opiera się na bezemisyjnym wytwarzaniu energii z użyciem OZE, w tym biogazowni rolniczych. Inicjatywa wpisuje się w wskaźniki osiągnięcia celów *Polskiej Strategii Wodorowej do 2030 r.*

Obszary Strategicznej Interwencji

Strategia rozwoju gminy Bargłów Kościelny jest spójna z zapisami:

- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 roku,
- Strategii rozwoju województw podlaskiego 2030,
- Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego z 2017 r.,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bargłów Kościelny z 2016 r.,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bargłów Kościelny na lata 2021-2025 z perspektywą do 2027.

Strategia rozwoju województwa podlaskiego 2030 wyznacza następujące obszary strategicznej interwencji w województwie:

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, czyli Hajnówka, Zambrów, Augustów, Łomża, Grajewo, Sokółka i Bielsk Podlaski,

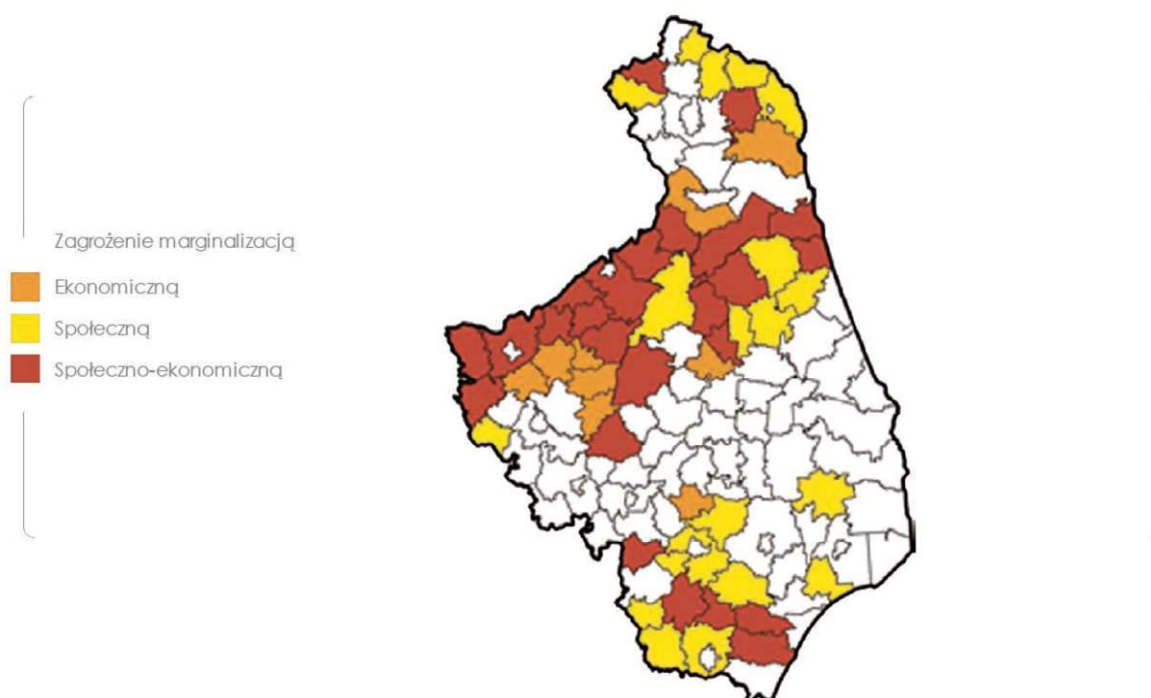
— obszary zagrożone trwałą marginalizacją z kumulacją problemów społeczno-ekonomicznych, ekonomicznych i społecznych,

- subregionalne ośrodki wzrostu, czyli miasta Łomża i Suwałki,
- Białystok i jego obszar funkcjonalny obejmujący gminy: Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo, Duże, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Supraśl, Turośń Kościelna, Wasilków, Zabłudów,
- miasta powiatowe, czyli: Suwałki, Sejny, Augustów, Grajewo, Kolno, Łomża, Mońki, Sokółka, Białystok, Zambrów, Wysokie Mazowieckie, Bielsk Podlaski, Hajnówka, Siemiatycze,

— obszary wiejskie, w tym przyrodniczo cenne.

Zgodnie z powyższymi wytycznymi gmina wyznaczona została jako obszar strategicznej interwencji – obszar zagrożony trwałą marginalizacją z kumulacją problemów społeczno-ekonomicznych (Rysunek 4).

Rysunek 4. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją według gmin

Źródło: *Strategia rozwoju województwa podlaskiego 2030*, Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r., s. 75.

Dodatkowo na terenie gminy Bargłów Kościelny znajdują się obszary przyrodniczo-cenne. Zostały one ujęte w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bargłów Kościelny*. Są to m.in. Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną, obszary chronionego krajobrazu „Dolina Biebrzy”, „Pojezierze Rajgrodzkie”, obszary Natura 2000 SOO Dolina Biebrzy, OSO Ostoja Biebrzańska, pomniki przyrody, użytki ekologiczne, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. W związku z tak licznym występowaniem obszarów ochronionych istnieje potrzeba zastosowania instrumentów rozwoju, które z jednej strony wspierają ochronę środowiska naturalnego, a z drugiej przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorczości, która umożliwi zachowanie walorów przyrodniczych, np. ekoturystyki.

Działania interwencyjne w obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją powinny prowadzić m.in. do powstania i rozwoju lokalnych firm, zmniejszenia bezrobocia, wzrostu dochodów mieszkańców oraz zwiększenia dochodów samorządów terytorialnych. W gminie Bargłów Kościelny powinny być przede wszystkim realizowane cele operacyjne wskazane w *Strategii*

rozwoju województwa podlaskiego 2030 jako kluczowe w walce z marginalizacją. Cel 1.3 dotyczy lokalnej przedsiębiorczości (Tabela 1). Podkreśla kluczową rolę rozwoju przedsiębiorczości w regionie, w tym przedsiębiorczości związanej z ekologicznymi formami produkcji rolnej, przetwórstwa żywności wysokiej jakości oraz turystyki, w tym tworzenia bazy noclegowej oraz oferty usług turystycznych. Rolą gminy jest rozwijanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców gminy oraz walka z bezrobociem strukturalnym poprzez wsparcie w tworzeniu miejsc pracy. W województwie podlaskim planowane jest utworzenie Doliny Rolniczej 4.0, która ma na celu wspierać silne i stale rozwijające się rolnictwo oraz przetwórstwo żywności opierając się na współpracy producentów rolnych, przedsiębiorców, naukowców i uczelni. Gmina Bargłów Kościelny dysponuje potencjałem, który mógłby czerpać korzyść z planowanego przedsięwzięcia.

Kolejny cel 1.4 o brzmieniu „Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego” wskazuje konieczność rozwoju odnawialnych źródeł energii i energetyki rozproszonej. Aby zrealizować wskazany cel, w gminie powinny pojawić się nowe inwestycje w OZE, w szczególności w obszarze energetyki rozproszonej. Działania powinny zmierzać w stronę rozwoju lokalnych społeczności energetycznych opartych na instalacjach OZE (tzw. spółdzielnie energetyczne poruszone w pakiecie legislacyjnym UE „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”, 2019) oraz w stronę zwiększenia liczby indywidualnych wytwórców energii z OZE produkujących energię na własny użytek. Kluczowym aspektem jest także podejmowanie inicjatyw informacyjnych wśród mieszkańców gminy mających na celu budowanie świadomości oraz szerzenie wiedzy o OZE w kontekście bezpieczeństwa i niezależności energetycznej, a także ochrony środowiska. Ponadto, w województwie podlaskim planowane jest także stworzenie Doliny Wodorowej, która będzie wprowadzała nowy system energetyczny oparty o bezemisyjne wytwarzanie energii z OZE. Energia z wodoru będzie mogła być wykorzystywana także do napędzania maszyn rolniczych.

Cel 2.3 dotyczy inwestycji w niezbędną infrastrukturę. Kluczowe dla gminy jest wzmocnienie powiązań funkcjonalnych z miastami oraz poprawa dostępności usług publicznych, poprawa funkcjonowania instytucji publicznych w zakresie zarządzania rozwojem i zdolności do nawiązywania współpracy. Zmiany cywilizacyjne związane z postępującą cyfryzacją stawiają przed gminą wyzwania w postaci przygotowania usług oferowanych przez gminę do

dostępności cyfrowej, a także przygotowanie mieszkańców gminy do wymogów stawianych przez erę cyfryzacji. Coraz mniejsza ilość dzieci powoduje zmiany rozmieszczeniu jednostek szkolnych oraz zmniejszenie ilości tych jednostek. W konsekwencji zmniejsza się dostępność edukacji dla najmłodszych oraz powstaje konieczność pokonania długich dystansów, by dotrzeć do szkoły. Przed gminą pojawia się zadanie organizowania transportu szkolnego. W gminie odnotowuje się niski przyrost naturalny od dłuższego czasu. Dodatkowo dotyka ją odpływ ludności do pobliskich miast lub bardziej odległych jednostek. Zwiększający się odsetek osób starszych wiąże się ze zwiększeniem wydatków na opiekę, rehabilitację, zmienia w znaczący sposób potrzeby mieszkańców gminy oraz wymusza inwestycje dostosowania infrastruktury gminy Bargłów Kościelny do osób w wieku podeszłym. Kolejnym ważnym aspektem jest koncepcja projektowania uniwersalnego usług publicznych, która ma na celu zwiększenie ich dostępności osobom ze specjalnymi potrzebami. Ponadto, jak wskazano w ankietach realizowanych na potrzeby stworzenia strategii rozwoju, w gminie brakuje miejsc rekreacji, uprawiania sportu oraz spędzania wolnego czasu. Ostatnim istotnym elementem są inwestycje w rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, zarówno na potrzeby komunalne, jak i rolnictwa.

Realizacja celu 3.1 o brzemieniu „Dobre zarządzanie” polega na tworzeniu partnerstw ponadlokalnych. Współpraca pomiędzy gminami jest kluczowa dla ich rozwoju. Prowadzi do wzmocnienia regionu o brakujące zasoby, pozwala na utworzenie przewag konkurencyjnych. Umożliwia wymianę doświadczeń, poszerzanie rynków zbytu, zwiększanie możliwości rozwoju dla mieszkańców. Zapisy *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 roku*, wprowadzają modyfikacje dotyczące możliwości rozwoju ponadlokalnego gmin. Gminy sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie, mogą opracowywać strategię rozwoju ponadlokalnego będącą wspólną strategią rozwoju tych jednostek w zakresie ich terytorium. Inwestycje z nich wynikające mają być preferowane podczas naborów o środki Unii Europejskiej w ramach perspektywy na lata 2021-2027. Do wdrożenia takich procesów istotne jest podniesienie zdolności zarządczych administracji w obszarze współpracy z biznesem oraz sprawne zarządzanie w procesach rozwojowych.

Ostatni cel operacyjny 3.4 dotyczy zmniejszenia peryferyjności poprzez poprawę dostępności do lokalnych i regionalnych ośrodków rozwoju. Istotnym zadaniem gminy jest zapewnienie

sieci transportu publicznego, który zapobiega wykluczeniu transportowemu jej mieszkańców. Pobliskie ośrodki miejskie, czyli Grajewo i Augustów, oferują infrastrukturę społeczną, a także jednostki administracji rządowej i pozarządowej niewystępujące w gminie Bargłów Kościelny. Transport publiczny zapewnia dostępność do usług publicznych, a także umożliwia spełnienie podstawowych potrzeb związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz wykonywaniem pracy zarobkowej. Kolejnym ważnym zadaniem jest zapewnienie dróg dobrej jakości. Jak wspomniano w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bargłów Kościelny*, niski poziom rozwoju gospodarczego oraz przewaga funkcji rolniczej gminy wynika z oddalenia od głównych ośrodków gospodarczych i administracyjnych kraju. Planowane i trwające inwestycje w Polsce Wschodniej dotyczące tworzenia tras Via Baltica i Via Carpatia mogą stanowić katalizator poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy. Obie trasy zaplanowano w bliskim położeniu gminy, co da możliwość ożywienia wymiany handlowej oraz polepszenia komunikacji między miastami regionu. Ze strony gminy istotne będzie zapewnienie integracji gminnych systemów komunikacyjnych ze wspomnianymi trasami.

Jako obszar wiejski z elementami przyrodniczo cennymi gmina Bargłów Kościelny powinna zaangażować się w realizację czterech celów przyporządkowanych gminom zakwalifikowanym do tej kategorii w *Strategii rozwoju województwa podlaskiego do 2030 roku*. Trzy cele realizowane na obszarach wiejskich, zostały już wcześniej omówione. Są to cele 1.3, 1.4 i 2.3. W przypadku celu 1.3. w tym miejscu można położyć nacisk na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej oraz na rozwój przetwórstwa wysokiej jakości przy zachowaniu walorów środowiska naturalnego. Często ochrona prawna terenów o przyrodniczo cennych wpływa negatywnie na aspekt organizacyjny produkcji rolnej i innych rodzajów użytkowania terenu. W *Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego* wyróżniono gminę Bargłów Kościelny w kategorii ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed funkcjami konfliktogennymi i przeznaczeniem na cele nierolnicze w planowaniu miejscowym. Przeznaczanie gruntów o wysokiej waloryzacji przestrzeni produkcyjnej, strategicznych dla produkcji żywności na cele nierolnicze powinny zostać ograniczone do minimum. Z kolei w *Programie ochrony środowiska dla gminy Bargłów Kościelny w latach 2021-2025 z perspektywą do 2025 r.* sformułowano priorytety ekologiczne.

Są to m.in. ochrona ziemi, ochrona powietrza atmosferycznego, ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu oraz właściwa gospodarka odpadami.

Kolejny wymieniony cel operacyjny 2.2 dotyczy aktywizacji mieszkańców terenów wiejskich. Powinni otrzymywać gminne wsparcie w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. Zwłaszcza w kierunku kreowania postaw przedsiębiorczych oraz umiejętności konkurencyjności na rynku pracy. Istotne jest także wzięcie pod uwagę polityki senioralnej skierowanej do mieszkańców oraz umożliwiania oraz propagowania ciągłego kształcenia, zmiany kwalifikacji oraz przygotowania do innych wyzwań rynku pracy przyszłości. Uwarunkowania przestrzenne gminy Bargłów Kościelny stwarzają także możliwości rozwoju produktów turystycznych, w tym bazy i usług turystycznych. Z kolei zwiększające się baza turystyczna i popyt na usługi będą wymagały pracowników wykwalifikowanych w tym kierunku.

Powyższa analiza obszarów strategicznej interwencji w gminie Bargłów Kościelny ma za zadanie wskazanie zakresu planowanych działań oraz umiejscowienie i wykazanie zgodności strategii rozwoju gminy z wytycznymi *Strategii rozwoju województwa podlaskiego 2030* (Tabela 17).

Tabela 17. Zestawienie celów ujętych w Strategii rozwoju województwa podlaskiego do roku 3030 i Strategii rozwoju gminy Bargłów Kościelny

Cele Strategia rozwoju województwa podlaskiego 2030	Strategia rozwoju gminy Bargłów Kościelny do roku 2030
<p>1. Dynamiczna gospodarka</p> <p>1.1 Przemysł przyszłości</p> <p>1.2 Podlaski system otwartych innowacji</p> <p>1.3 Lokalna przedsiębiorczość</p>	<p>Cel strategiczny 1: Gmina Bargłów Kościelny bezpiecznym i atrakcyjnym miejscem dla mieszkańców i odwiedzających</p> <p>Cel strategiczny 3: Gmina Bargłów Kościelny nowoczesna i konkurencyjna w zmieniającym się otoczeniu</p>

1.4 Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego	
1.5 E-podlaskie	
2. Zasobni mieszkańcy	
2.1 Kompetentni mieszkańcy	<p>Cel strategiczny 1: Gmina Bargłów Kościelny bezpiecznym i atrakcyjnym miejscem dla mieszkańców i odwiedzających</p> <p>Cel strategiczny 2: Aktywność obywatelska</p>
2.2 Aktywni mieszkańcy	
2.3 Przestrzeń wysokiej jakości	
3. Partnerski region	<p>Cel strategiczny 2: Aktywność obywatelska</p> <p>Cel strategiczny 3: Gmina Bargłów Kościelny nowoczesna i konkurencyjna w zmieniającym się otoczeniu</p>
3.1 Dobre zarządzanie	
3.2 Kapitał społeczny	
3.3 Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne	
3.4 Gościnny region	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Strategii rozwoju województwa podlaskiego 2030*, Załącznik do Uchwały Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

System realizacji strategii

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację strategii będą wójt gminy, rada gminy, oraz partnerzy realizacji strategii. Do ich zadań należeć będzie wdrażanie poszczególnych projektów, opiniowanie przedkładanych wniosków dotyczących zadań realizowanych w ramach strategii, przyjmowanie i opiniowanie propozycji nowych projektów, pomysłów i rozwiązań oraz monitoring, ewaluacja, a także aktualizacja dokumentu.

Proces realizacji strategii rozwoju powinien opierać się na kilku czynnikach, przy czym jednym z najbardziej kluczowych jest współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a innymi podmiotami i osobami, w tym mieszkańcami gminy.

W celu realizacji zapisów strategii należy powołać zespół ds. Strategii rozwoju gminy Bargłów Kościelny. Wójt gminy (lub osoba przez niego wskazana) będzie koordynatorem zespołu. Pozostali członkowie zespołu to trzy osoby. Koordynator i trzyosobowy zespół, składający się z osób na stanowiskach kierowniczych, będzie funkcjonował na podstawie zarządzenia wójta gminy. Odpowiedzialny będzie za realizację procesu wdrażania strategii.

Wyznaczone w strategii cele strategiczne realizowane będą oddzielnymi procesami, które zostaną stworzone oraz wypełniane zgodnie z zapisami dokumentu. Zespół ds. strategii może powoływać grupy zadaniowe, które będą realizowały poszczególne cele strategiczne współpracując z kierownikami urzędu gminy i jej jednostek organizacyjnych, a także z właściwymi jednostkami zewnętrznymi. W skład takich grup będą mogli wchodzić także eksperci zewnętrzni. Prace grup zadaniowych koordynowane będą przez wybranego członka zespołu ds. strategii (opiekuna procesu). Zespół oraz grupy zadaniowe pracują w trybie ciągłym, spotykając się regularnie w celu podsumowania wykonanych prac, rozwiązania bieżących problemów oraz określenia dalszych kierunków działań, a także przygotowania raportu z wdrażania strategii.

W trakcie realizacji strategii rozwoju może pojawić się konieczność aktualizacji jej zapisów lub też opracowania nowego dokumentu. Za to zadanie odpowiedzialny jest zespół ds. strategii oraz grupy zadaniowe. W takiej sytuacji proponowana ścieżka postępowania jest następująca:

- przygotowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej w gminie Bargłów Kościelny,
- przygotowanie projektu strategii rozwoju gminy,
- konsultacje społeczne przygotowanego projektu,
- korekta projektu strategii o wnioski sformułowane w związku z konsultacją społeczną,
- opracowanie ostatecznej wersji dokumentu,
- przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko (jeśli zachodzi konieczność),
- uchwalenie strategii,
- wdrażanie strategii.

Efektywna realizacja strategii będzie wymagała zobowiązania wszystkich pracowników urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem strategii. Kluczowym jest też prowadzenie dialogu z mieszkańcami gminy, współpraca z partnerami oraz korzystanie z dobrych praktyk sformułowanych przez inne jednostki samorządu terytorialnego. Wdrażając strategię gmina powinna dbać o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, a także z administracją rządową. Rekomenduje się także uczestnictwo przedstawicieli gminy w konsultacjach strategii innych jednostek samorządu terytorialnego oraz podmiotów z otoczenia gminy.

Monitorowanie i ewaluacja strategii

Monitoring i ewaluacja są bardzo ważnymi elementami realizacji strategii rozwoju gminy. Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system oceny oraz stałej kontroli realizacji założeń strategii. Takie postępowanie pozwoli na identyfikację zaistniałych problemów, ich rozwiązanie oraz zapobieganie ich występowaniu w przyszłości. Ocena realizacji strategii pozwoli także na wprowadzenie kluczowych zmian w systemie realizacji strategii, co będzie miało wpływ na aktualizację jej celów. System monitoringu w sposób bieżący będzie dostarczał informacji o problemach, wyzwaniach i efektach wdrażania strategii. Podstawą procesu monitorowania będą gromadzone dane, wskaźniki ilościowe i jakościowe oraz szeroko rozumiane informacje dotyczące rezultatów oddziaływania strategii.

Monitorowanie strategii będzie polegało na okresowej analizie stopnia realizacji założonych w strategii celów, programów i projektów w wyznaczonych obszarach strategicznych oraz bieżącym monitorowaniu wdrażania celów i w razie potrzeby, ich bieżącej modyfikacji. Sprawozdawczość na potrzeby monitorowania strategii rozwoju gminy powinna być przygotowywana raz w roku w oparciu o analizę wskaźnikową. Taka sprawozdawczość powinna także zawierać rekomendacje dotyczące poprawy funkcjonowania systemu realizacji strategii. Efekty strategii będą także monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem na podstawie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym.

Ewaluacja wdrażania strategii rozwoju gminy powinna być przygotowywana w połowie oraz na koniec okresu realizacji. W procesie ewaluacji udział powinny wziąć wszystkie osoby, jednostki zaangażowane w proces monitoringu oraz pozostali interesariusze. Proces ewaluacji powinien polegać na pogłębionej analizie efektów działań przeprowadzonych w ramach realizacji strategii, określeniu obecnej sytuacji oraz dalszych kierunków działań na rzecz rozwoju gminy. Elementem ewaluacji może być też przeprowadzenie spotkania ewaluacyjnego z udziałem zainteresowanych stron, w tym mieszkańców gminy. Na spotkaniu przedstawiony zostanie stopień realizacji strategii oraz omówione zostaną problemy powstałe w trakcie realizacji strategii, możliwe rozwiązania oraz pomysły. Efektem końcowym ewaluacji będzie sprawozdanie.

Zarówno zespół ds. strategii, jak i grupy zadaniowe zobowiązane są do bieżącego monitorowania wskaźników ilościowych i jakościowych oraz gromadzenia wszelkich informacji dotyczących realizacji powierzonych im zadań w związku z wdrażaniem strategii rozwoju gminy. Na ich podstawie tworzą raporty roczne oraz dokumenty związane z ewaluacją strategii.

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy na schemacie konturowym Polski	6
Rysunek 2. Położenie gminy Bargłów Kościelny w województwie podlaskim	7
Rysunek 3. Mapa pogłądowa gminy Bargłów Kościelny	9
Rysunek 4. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją według gmin	56

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz sołectw w Gminie Bargłów Kościelny.....	10
Tabela 2. Gmina wiejska Bargłów Kościelny na tle gmin powiatu i województwa w 2019 r.	12
Tabela 3. Gmina Bargłów - wybrane dane statystyczne	12
Tabela 4. Struktura demograficzna gminy Bargłów Kościelny wraz z prognozą	15
Tabela 5. Obciążenie demograficzne gminy Bargłów Kościelny wraz z prognozą	15
Tabela 6. Liczba podmiotów gospodarczych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Bargłów Kościelny.....	16
Tabela 7. Charakterystyka rynku pracy na terenie gminy Bargłów Kościelny.....	19
Tabela 8. Gospodarka ściekowa i odpadowa gminy Bargłów Kościelny	23
Tabela 9. Mienie komunalne w gminie Bargłów Kościelny	24
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe gminy Bargłów Kościelny	25
Tabela 11. Zabytki nieruchome na terenie gminy Bargłów Kościelny.....	26
Tabela 12. Wskaźniki dotyczące edukacji i wychowania w gminie Bargłów Kościelny	31
Tabela 13. Wskaźniki dotyczące ochrony zdrowia i polityki społecznej w Gminie Bargłów Kościelny .	33
Tabela 14. Dochody budżetu gminy Bargłów Kościelny według rodzajów	34
Tabela 15. Wydatki budżetu gminy Bargłów Kościelny według rodzajów	34
Tabela 16. Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Bargłów Kościelny	39
Tabela 17. Zestawienie celów ujętych w Strategii rozwoju województwa podlaskiego do roku 3030 i Strategii rozwoju gminy Bargłów Kościelny	60

Spis wykresów

Wykres 1. Ludność gminy Bargłów Kościelny w 2020 r. według płci i wieku	11
Wykres 2. Przyrost naturalny w gminie Bargłów Kościelny w latach 2010-2020.....	13
Wykres 3. Saldo migracji w gminie Bargłów Kościelny w latach 2010-2020.....	14
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Bargłów Kościelny w rejestrze REGON w latach 2010-2020	17
Wykres 5. Pracujący na 1000 mieszkańców w gminie Bargłów Kościelny w 2020 r.	18
Wykres 6. Dochody ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 (zł).....	35
Wykres 7. Dochody ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w roku 2020 r. w porównaniu z innymi gminami (zł).....	35
Wykres 8. Dochody ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w 2020 r. Ranking: gminy w województwie (zł).....	36
Wykres 9. Wydatki ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w latach 2010-2020 (zł).....	37
Wykres. 10 Wydatki ogółem budżetu gminy Bargłów Kościelny na 1 mieszkańca w 2020 r. (zł) w porównaniu z innymi gminami	37